1PATVIRTINTA
Vilniaus miesto savivaldybės tarybos
2023 m. kovo 8 d.
sprendimu Nr. 1-1788
(Vilniaus miesto savivaldybės tarybos
2021 m. birželio 23 d.
sprendimo Nr. 1-1009 redakcija)

ŠEIMOS IR VAIKO GEROVĖS PLĖTROS 2021–2025 METŲ VEIKSMŲ PLANAS

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šeimos ir vaiko gerovės plėtros 2021–2025 metų veiksmų plano (toliau – Planas) paskirtis – sukurti šeimos ir vaiko gerovę užtikrinančių paslaugų ir priemonių sistemą, kuri sudarytų palankias sąlygas vaikui augti saugioje aplinkoje ir gauti reikiamą pagalbą Vilniaus miesto savivaldybėje (toliau – Savivaldybė).

2. Planas parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos šeimos stiprinimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymu, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Vilniaus miesto savivaldybės 2020–2030 metų strategijos planu, Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2020 m. gegužės 11 d. Nr. 1-520 sprendimu „Dėl Kokybiškų švietimo paslaugų prieinamumo visiems Vilniaus miesto vaikams priemonių plano tvirtinimo“, Savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. kovo 30 d. patvirtintu įsakymu Nr. 30-722/20 „Kompleksinių priemonių planas vaikams, turintiems elgesio ir emocijų sutrikimų, ir jų šeimoms“, Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. rugpjūčio 10 d. patvirtintu įsakymu Nr. 30-1805/20 „Dėl Vilniaus miesto savivaldybės 2020-2025 metų koordinuotai teikiamų paslaugų plano tvirtinimo“ ir kitais teisės aktais.

3. Šiame Plane vartojamos sąvokos:

3.1. **vaikas**[1] – asmuo iki 18 metų ir asmuo, turintis specialiųjų ugdymosi poreikių iki 21 metų;

[1] I grupė – vaikai nuo gimimo iki 3 metų; II grupė – vaikai nuo 3 metų iki 6 metų; III grupė – vaikai nuo 6 metų iki 12 metų; IV grupė – vaikai nuo 12 metų iki 18 metų; V grupė – specialiųjų ugdymosi poreikių turintys asmenys iki 21 metų

3.2. **paauglys** – vaikas nuo 12 iki 18 metų, kuriam būdingas pereinamasis fizinio ir psichologinio vystymosi etapas, vykstantis nuo brendimo iki pilnametystės;

3.3. **vaiko gerovė** – holistinis požiūris į vaiką, apimantis sveikatos, materialinės gerovės, išsilavinimo, būsto ir aplinkos sąlygų bei tarpasmeninių santykių sritis;

3.4. **jaunima**s – šiame Plane apibrėžiamas kaip asmenų grupė, kurios amžius nuo 14 iki 29 metų (įskaitytinai);

3.5. **rizikos faktoriai** – tai veiksniai šeimos funkcionavime ir/ar aplinkoje, kurie turi įtakos vaiko gerovei ar potencialiai gali kelti grėsmę vaiko gerovės užtikrinimui artimoje ateityje;

3.6. **šeimos stiprinimas** – kryptinga veikla, kuria siekiama sudaryti teisines, socialines, ekonomines, kultūrines ir kitas sąlygas, puoselėti ir išsaugoti darnią šeimą kaip pirminę ir prigimtinę bendruomenę bei palankiausią vaiko augimo, vystymosi ir ugdymo aplinką, užtikrinančią Lietuvos valstybės bei tautos gyvybingumą ir istorinį išlikimą;

3.7. **plėtra** – sąvoka, apimanti visumą metodų, kuriais siekiama užtikrinti vystymąsi, tenkinantį vaiko ir jo atstovo pagal įstatymą gerovę dabartyje nesumažinant gerovės galimybių ateityje.

4. Kitos Plane vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme, Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme, Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatyme, Lietuvos Respublikos psichikos sveikatos priežiūros įstatyme, Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatyme, Atvejo vadybos tvarkos apraše apibrėžtas sąvokas.

II SKYRIUS
PLANO KRYPTYS, TIKSLAS, UŽDAVINIAI IR ĮGYVENDINIMO PRINCIPAI

5. Plano kryptys yra šios:

5.1. prevencija – planingų ir sistemingų priemonių, padedančių stiprinti šeimos ir vaiko apsauginius veiksnius bei mažinti rizikos veiksnių įtaką, visuma;

5.2. ankstyvoji intervencija – priemonės, skirtos ankstyvam vaiko gerovės rizikų identifikavimui ir savalaikės pagalbos suteikimui;

5.3. intensyvi intervencija – priemonės, skirtos kompleksinės intensyvios ir neatidėliotinos pagalbos suteikimui vaikui ir jo šeimai, nustačius sritis, kuriose pasireiškia įsigalėję, sprendžiant pagal jų pasireiškimo mastą, dažnumą, trukmę, socialinės rizikos veiksniai šeimoje;

5.4. ankstyvoji reabilitacija – priemonės, skirtos užtikrinti ankstyvą vaikų raidos sutrikimų nustatymą, ankstyvą kompleksinę pagalbą vaikams, turintiems raidos sutrikimų, ir jų atstovams pagal įstatymą.

6. Plano tikslas – atsižvelgiant į individualius vaiko ir šeimos poreikius, sudaryti prielaidas vaikui augti saugioje aplinkoje, plėtojant prevencinių, intervencinių, reabilitacijos priemonių ir kompleksinių paslaugų prieinamumą vaikui ir jo atstovams pagal įstatymą.

7. Plano uždaviniai:

7.1. vaikų fizinės ir psichikos sveikatos stiprinimas ir su ja susijusių rodiklių gerėjimas;
7.2. vaikų, iškritusiųjų iš švietimo sistemos, skaičiaus mažinimas;
7.3. vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, negalią, įtraukties į švietimo sistemą didinimas;
7.4. vaikų ir jaunimo nusikalstamų veikų skaičiaus mažinimas;
7.5. socialinių paslaugų prieinamumo didinimas šeimoms, patiriančioms sunkumus;
7.6. psichologų, socialinių pedagogų, visuomenės sveikatos specialistų, socialinių darbuotojų ir kitų vaiko gerovės srityje dirbančių specialistų kompetencijų didinimas;
7.7. vaiko gerovės stebėsenos sistemos, bendradarbiaujant su mokslo įstaigomis, gerinimas;
7.8. gyventojų informuotumo sveikatos stiprinimo ir ligų profilaktikos klausimais gerinimas;
7.9. vaiko gerovės ir prevencijos veiklas švietimo įstaigose apimant socialinį-emocinį ugdymą mokyklose, psichikos sveikatos stiprinimo, įtraukties didinimo, neformalaus vaikų švietimo plėtros ir kt. didinimas.
8. Plano prioritetinės kryptys:
8.1. plėsti pagalbos vaikui ir šeimai apimtis bei gerinti jos kokybę;
8.2. didinti pagalbos prieinamumą šeimoms, patiriančioms sunkumus;
8.3. kurti ir plėtoti darbo su paaugliais sistemą Vilniuje.
9. Plano įgyvendinimo principai:
9.1. subsidiarumo – visaverčiu šeimos funkcionavimu pirmiausia rūpinasi pati šeima. Jeigu šeima pati negali užtikrinti visaverčio šeimos funkcionavimo, valstybė jai teikia pagalbą ir paramą tokiu būdu, kuris yra veiksmingiausias;
9.2. tikslingumo – pagalba ir parama šeimai teikiama tikslingai, atsižvelgiant į jos poreikius, skatinant šeimos pastangas pačiai savarankiškai veikti;
9.3. privataus gyvenimo neliečiamumo – įgyvendinant šeimos stiprinimo priemones ir teikiant paramą bei pagalbą šeimai, užtikrinama, kad šeima nepatirs neteisėto, nebūtino ir neproporcingo kišimosi į jos privatų gyvenimą, o informacija apie jos privatų gyvenimą nebus atskleista tretiesiems asmenims;
9.4. dalyvavimo – su šeimomis susiję klausimai sprendžiami bendradarbiaujant su šeimomis ir derinant juos su šeimų organizacijų atstovais;
9.5. solidarumo – šeimos stiprinimas įgyvendinamas, parama ir pagalba šeimai teikiama jungiant valstybės ir visuomenės bei visų jų grandžių pastangas;
9.6. kompleksiškumo – teikiama pagalba ir parama šeimai apima visas šeimos atliekamas funkcijas, užtikrinančias šeimos materialinę, socialinę ir dvasinę gerovę;
9.7. vaiko sveiko vystymosi užtikrinimo – kiekvienam vaikui turi būti garantuota galimybė sveikai ir normaliai vystytis.

III SKYRIUS

ŠEIMOS SITUACIJOS ANALIZĖ SAVIVALDYBĖJE

10. Lietuvos statistikos departamento (toliau – LSD) duomenimis (2020 m. liepos 1 d.), Savivaldybėje nuolatinių gyventojų skaičius siekė 565 374, nuolatinių 0–17 metų gyventojų skaičius – 109 237.

11. LSD duomenimis (2020 m.), Savivaldybėje per pastaruosius penkerius metus kasmet vidutiniškai sudaromos 4852 santuokos, iš kurių vidutiniškai kas trečia pora patiria skyrybas; su vienu iš tėvų po tėvų skyrybų kasmet lieka gyventi vidutiniškai 1248 vaikai. Atsižvelgiant į LSD duomenis, vertinant 2015–2019 m. dinamiką, pastebima tendencija, jog didėjant santuokų skaičiui didėja ir skyrybų skaičius, kartu auga ir vaikų, gyvenančių su vienu iš tėvų, skaičius. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Vilniaus miesto vaiko teisių apsaugos skyriaus 2020 m. I pusmečio duomenimis, 219 vaikų patiria itin konfliktiškas tėvų skyrybas, kai tėvai nesutaria dėl vaiko gyvenamosios vietos, bendravimo tvarkos nustatymo, kitų su skyrybomis susijusių klausimų, tada tėvai daro reikšmingą žalą savo vaiko sveikatai, vaikas tampa konfliktuojančių tėvų/senelių įkaitu. Lietuvoje (2017 m.) maždaug kas trečias vaikas iki 18 metų (27,1 proc.) gyvena tik su vienu iš tėvų, dažniausiai – su motina (23 proc.).

12. Tarptautinio vaikų gyvensenos HBSC[2] (angl. *Health Behaviour in School-aged Children*) tyrimas (2018 m.) atskleidė, kad gyvenimas kartu su abiem tėvais ir paauglystėje jaučiama šeimos parama yra svarbesnė ir turinti daugiau teigiamų pasekmių vaiko sveikatai ir gerovei nei parama, gaunama iš bendraamžių ar mokytojų. Šio tyrimo metu buvo vertintas vaikų bendravimas su tėvais ir jaučiama parama iš tėvų. Tyrimo duomenys taip pat atskleidė, kad kas ketvirtas vaikas jaučia nepakankamą šeimos paramą. Skirtingų tyrimų rezultatai rodo, kad stresą patiriantys tėvai savo vaikams rodo mažiau dėmesio, šilumos, pasižymi žemesniu atsakomybės lygiu, neužtikrina visų vaikų poreikių.

13. Tarp sunkiausiai besiverčiančių ar skurstančių šeimų pirmiausia patenka nepilnos ir daugiavaikės šeimos, šeimos, auginančios mažamečius vaikus. LSD duomenimis, šalies skurdo rizikos lygis 2018 ir 2019 m. vieno suaugusio asmens su vienu ar daugiau vaikų siekė atitinkamai 46,8 proc. ir 45,4 proc. bei buvo reikšmingai didesnis palyginti su skurdo rizikos lygiu, tenkančiu dviem suaugusiems asmenims su vienu vaiku (2018 m. – 11,5 proc.; 2019 m. – 9,5 proc.) ar dviem ar daugiau vaikų (2018 m. – 18,6 proc.; 2019 m. – 18,8 proc.).

14. LSD duomenimis, šalyje 2019 metais 8,4 proc. vaikų (0–17 m.) gyveno ties absoliutaus skurdo riba (minimalių vartojimo poreikių dydis) (2019 m. absoliutaus skurdo riba – 251 Eur per mėnesį vienam gyvenančiam asmeniui ir 527 Eur – šeimai, susidedančiai iš dviejų suaugusių asmenų ir dviejų vaikų iki 14 metų amžiaus). Vaikų absoliutaus skurdo lygis buvo didesnis nei darbingo ar pensinio amžiaus asmenų (atitinkamai 7,8 proc. ir 6,7 proc.).

15. Būsto kainų pokyčių analizė šalyje rodo, kad 2020 m. antrąjį ketvirtį, palyginti su pirmuoju ketvirčiu, būsto kainos padidėjo 2,2 proc. (LSD duomenys).

16. Stiprinant lanksčias užimtumo formas (darbas ne visą darbo dieną, lankstus darbo grafikas, darbas namuose ir kt.) ir užtikrinant prieinamas vaikų priežiūros paslaugas padėtų išvengti tėvų galimybių pasirinkti profesinio darbo ir vaikų ugdymo derinimo režimą, ribojimą, leistų užtikrinti lyčių lygybę[3].

---

[2] http://hbsc.lt/

[3] Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. birželio 3 d. nutarimas Nr. X-1569 „Dėl Valstybinės šeimos politikos koncepcijos patvirtinimo“

17. LSD duomenimis (2018 m.), Savivaldybėje socialinės rizikos veiksnius patiriančių šeimų buvo 640, šiose šeimose augo 979 vaikai. Girtaujančių, psichotropines medžiagas vartojančių tėvų šeimose augo 369 vaikai; vaiko priežiūros įgūdžių stokojančiose šeimose – 321 vaikas; naudojančiose prievartą prieš vaikus – 23 vaikai.

18. Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento 2017 m. lapkričio–2018 m. vasario duomenimis, atliekant visuomenės apklausą (respondentai nuo 18 metų) buvo siekiama geriau pažinti su alkoholio vartojimu šeimose susijusių problemų mastą Lietuvoje. Tyrimo duomenys atskleidė 40 proc. atvejų tikėtiną mamos ar tėčio priklausomybę, 12 proc. atvejų – tikimybę, kad buvo žalingai vartojamas alkoholis, o 48 proc. atvejų – tikimybę, kad alkoholio vartojimo problemos šeimose nebuvo. 70,8 proc. dalyvių nurodė, kad, įveikiant šiuos sunkumus, nebuvo reikalinga pagalba šeimai, 22,6 proc. teigė, kad negavo jokios pagalbos, tik 16 proc. nurodė, kad buvo, kas padeda, 13,5 proc. teigė, kad padėjo artimieji, 1,7 proc. teigė, kad padėjo draugai. Didžioji dalis respondentų – 73 proc. – nenorėtų keisti alkoholio vartojimo įpročių, 18 proc. yra abejojantys ir tik 9 proc. norėtų keisti alkoholio vartojimo įpročius. Tyrimo metu buvo atsižvelgiama į respondentų vaikystės patirtį dėl alkoholio vartojimo šeimoje: net 50 proc. respondentų girdėjo, kaip tėvai pykstasi dėl alkoholio vartojimo, 44 proc. respondentų galvojo, kad vienas iš tėvų turi alkoholio vartojimo problemų, 32 proc. galvojo, kad tėtis yra priklausomas nuo alkoholio, 7 proc. – kad mama, o 30 proc. respondentų bandė skatinti tėtį ar mamą atsisakyti alkoholio vartojimo. Apibendrinant duomenis, pabrėžta, kad priklausomai nuo vaikystės patirties, susijusios su alkoholio vartojimu šeimoje, išsiskiria skirtingos alkoholio vartojimo tendencijos: žmonės, augę šeimose, kuriose tokių problemų nekilo, dažniau renkasi išvis nevartoti arba vartoja retai; tose šeimose, kuriose alkoholis buvo vartojamas žalingai, tikėtina, dar būnant vaikais buvo suformuotos gana netinkamos nuostatos, kad vartoti alkoholį dažnai ar net labai dažnai yra normalu.

19. LSD duomenimis, Savivaldybėje smurtą artimoje aplinkoje 2019 m. patyrė 143 vaikai (2018 m. – 134 vaikai), gauta 417 pranešimų apie smurtą prieš vaikus (2018 m. – 238).

20. Tyrimais įrodyta, kad jeigu iki penkerių metų problemos, atsirandančias dėl skurdo, socialinės atskirties, specialiųjų ugdymosi poreikių ar kitų rizikos veiksnių nėra šalinamos, jos turi tendenciją didėti. Todėl pirmieji vaiko gyvenimo metai yra laikotarpis, kai švietimo, sveikatos priežiūros, socialinės paramos priemonėmis galima veiksmingiausiai padėti vystytis vaikui ir šalinti pastebėtas problemas. Lietuvoje kas penktas vaikas nuo 0 iki 5 metų gyvena socialinės atskirties ir skurdo sąlygomis. Tyrimų duomenimis, kokybiškas ankstyvasis ugdymas yra skurdo, iškritimo iš švietimo sistemos mažinimo priemonė, o šalys, kurios ankstyvajam vaikų ugdymui skiria ne mažiau dėmesio ir investicijų nei kitiems švietimo lygmenims, vėliau turi ženklią ekonominę naudą – mažiau išlaidų reikia skirti sveikatos, socialinės apsaugos, teisingumo sistemoms [4].

21. Lytiškumo ir jaunų žmonių rengimo šeimai ugdymas vis dar patiria iššūkių, nėra pakankamai atskleidžiami atsakingos tėvystės ir motinystės principai, per mažai dėmesio skiriama mergaičių ir berniukų gebėjimui spręsti tarpusavio santykių problemas, priimti požiūrių, psichologinių reakcijų skirtumus, o ankstyvas paauglių lytinis gyvenimas neigiamai veikia gebėjimus užmegzti ilgalaikius, kokybiškus tarpusavio santykius. Vilniaus miesto savivaldybės statistiniai duomenys atskleidžia didėjantį jaunų 15–19 metų amžiaus motinų skaičių vertinant 2010–2018 m. dinamiką: jaunoms motinoms gimusių vaikų skaičius, tenkantis 1 tūkst. atitinkamo amžiaus moterų 15–17 metų imtyje, padidėjo nuo 2,5 iki 3,7; 15–19 metų amžiaus imtyje – nuo 4,6 iki 6,6; 18–19 metų amžiaus imtyje – nuo 7 iki 10,7.

[4] www.oecd.org/education/school/48980282.pdf

22. Tarptautinių organizacijų specialistų tvirtinimu, dėl ilgalaikio COVID-19 pandemijos poveikio gyventojams (ypač pažeidžiamoms grupėms) bei ekonomikai itin aktualia problema taps padidėjęs savižudybių atvejų skaičius. Vilniaus universiteto Suicidologijos tyrimų centro skaičiavimais, per 3–4 metus savižudybių Lietuvoje padaugės papildomai 230 atvejų (apie 10–15 proc. kasmet). Prognozuojama, kad didžiausia grėsmė bus ne karantino pradžioje, kai žmonės yra mobilizavęsi ir viliasi, kad viskas greitai pasibaigs, o karantinui pasibaigus ar užsitęsus, kai ryškiau pradės jaustis ekonominės pasekmės.

Problemų, kylančių šeimos politikos srityje, sprendimo būdai:

- Užtikrinti psichologinę pagalbą konfliktiškas tėvų skyrybas patiriantiems vaikams, šeimoms, išgyvenančioms skyrybų krizę.
- Numatyti vietą / patalpas, kur saugioje / neutralioje aplinkoje galėtų vykti vaiko ir gyvenančio skyrium tėvo (motinos) susitikimai dalyvaujant specialistams.
- Sudaryti tėvams daugiau galimybių lanksčiai įsitraukti į užimtumą, darbo rinką užtikrinant vaikų priežiūrą.
- Didinti nemokamos individualios ir / ar grupinės psichoterapinės pagalbos prieinamumą laiku vaikui ir jo atstovams pagal įstatymą.
- Kasmet organizuoti konkursą, kuriame būtų renkama palankiausias sąlygas šeimos ir darbo derinimui Vilniaus mieste sukūrusi įmonė.

IV SKYRIUS
VAIKŲ SVEIKATOS IR SVEIKATINGUMO SITUACIJOS ANALIZĖ SAVIVALDYBĖJE

23. Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) rekomenduoja, kad vaikai būtų pradėti maitinti krūtimi per pirmąją gimimo valandą ir pirmuosius 6 gyvenimo mėnesius būtų maitinami tik krūtimi, o tai reiškia, kad neteikiamas joks kitas maistas ar skysčiai, įskaitant vandenį. Kūdikius reikia žindyti pagal poreikį – tai yra tiek dažnai, kiek vaikas nori, dieną ir naktį. Negalima naudoti buteliukų, žindukų ar čiulptukų. Nuo 6 mėnesių amžiaus vaikai turėtų pradėti valgyti saugų ir pakankamą papildomą maistą, o žindyti iki 2 metų ir ilgiau. PSO duomenimis, tik 41 proc. mamų žindo kūdikius iki 6 mėnesių, 2019 m. Lietuvoje žindomų kūdikių buvo 37,8 proc. Vertinant Savivaldybei pavaldžių asmens sveikatos priežiūros įstaigų vadovų 2019 m. ataskaitas pastebėta, kad kai kuriose jų kūdikių iki 6 mėnesių (išimtinis) maitinimas krūtimi taip pat nesiekia 50 proc.: VšĮ Lazdynų poliklinikoje – 11 proc., VšĮ Naujininkų poliklinikoje – 17 proc., VšĮ Grigiškių sveikatos priežiūros centre – 26 proc., VšĮ Naujosios Vilnios poliklinikoje 30 proc., VšĮ Karoliniškių poliklinikoje – 45 proc. Prieraišumas susiformuoja per pirmus gyvenimo metus ir lemia ne tik savęs suvokimą, bet ir bendravimą, santykius su aplinkiniais – kaip tinkamai kurti ryšį ir atliepti vaiko poreikius, yra kiekvienam tėvui aktuali informacija. Per metus Savivaldybėje kasmet vidutiniškai gimsta 6900 vaikų: PSO rekomendacijomis siekiama, kad bent pusė gimusių vaikų būtų žindomi iki 6 mėnesių amžiaus.

24. Nacionalinėje imunoprofilaktikos 2019–2023 metų programoje nurodyta, kad vaikų skiepijimo aprėptis turėtų būti ne mažesnė kaip 90 proc., o nuo tymų ir raudonukės – ne mažesnė kaip 95 proc. Higienos instituto 2019 m. duomenimis, Vilniaus mieste skiepijimo apimtys neženkliai mažėja ir nesiekia numatytų reikšmių: tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina 2019 m. siekė 91 proc. (2018 – 92,1 proc.), o difterijos,

stabligės, kokliušo vakcina – 91,2 proc. (2018 m. – 93,8 proc.). Viena iš nepakankamo skiepijimo (-si) priežasčių – klaidingas ir neigiamas požiūris į skiepus, kurį lemia patikimos informacijos stoka, ribotas supratimas apie skiepijimo naudą, ginčai žiniasklaidoje apie vakcinų saugumą.

25. Sveika mityba – teisinga vartojamo maisto įvairovė ir kiekis – užtikrina normalų vystymąsi vaikystėje, tačiau neretai ji susijusi su šeimoje suaugusiųjų turimais mitybos įpročiais. 2018 m. duomenimis, vilniečių mitybos įpročiai nėra pakankami: kas trečias suaugęs vilnietis (37,3 proc.) daržovių valgė nepakankamai, tik 54,1 proc. jų valgė vaisius vieną ar daugiau kartų per dieną. Tai galbūt lemia turinčių per didelį KMI (kūno masės indeksą) vaikų skaičiaus augimą: Vaikų sveikatos stebėsenos informacinės sistemos 2019 m. duomenimis, vaikų, kurie turėjo antsvorį ar buvo nutukę, skaičius Vilniuje siekė 12 131 – tai sudarė 19,08 proc. (2018 m. – 19,1 proc.) visų 6–18 metų mokinių. Suprastėjusi vaikų psichikos sveikata glaudžiai susijusi jų mityba ir galimais valgymo sunkumais ar sutrikimais: vadovaujantis 2018 m. HBSC duomenimis, Lietuvoje iki 15% moksleivių laikosi dietos, kad sumažintų kūno svorį. Dažniausiai valgymo sutrikimai prasideda paauglystėje: jais suserga daugiausia 13–18 metų paauglės mergaitės, o berniukai serga gerokai rečiau (mergaičių ir berniukų santykis 20:1).

26. Vaikų sveikatos stebėsenos informacinės sistemos sveikatos rodiklių suvestinėje 2019 metais stebimas itin didelis mokyklinio amžiaus vaikų, turinčių per aukštą bendrą KPI indeksą (nuolatinių dantų: K – ėduonies pažeistų dantų, P – plombuotų dantų, I – išrautų nuolatinių dantų dėl karieso), skaičius. Tokių vaikų skaičius siekė 14 115 – tai sudarė net 35,4 proc. (2018 m. – 35,9 proc.) visų 6–18 metų amžiaus vaikų. Ši situacija rodo ne tik nepakankamą vaikų burnos sveikatą, bet ir didelius reguliarios, taisyklingos burnos higienos ugdymo poreikius.

27. Pagal PSO rekomendacijas vaikai (5–17 metų) vidutinio intensyvumo fizinei veiklai turėtų skirti bent 60 min. 2016 m. Europos jaunimo tyrimo duomenimis, vaikų fizinio aktyvumo rodikliai itin žemi: 15–16 metų mokinių, kurie kasdien ne pamokų metu sportuoja apie 60 min. ir ilgiau, dalis sudaro tik 6,6 proc.; daugiau nei pusė (52 proc.) mokinių beveik niekada nesportuoja sporto klube, neužsiima jokia sporto šaka. Nepaisant to, kad vaikų fizinis aktyvumas nėra pakankamas, Higienos instituto duomenimis, mokinių, priskiriamų pagrindinei fizinio ugdymo grupei, skaičius nėra pakankamas. 2019 m. duomenimis, vaikų, priklausančių fizinio ugdymo parengiamajai grupei siekė 2,97 proc. (2018 m. – 3,5 proc.), specialiajai fizinio ugdymo grupei – 1,1 proc. (2018 m. – 1,09 proc.) visų 6–18 metų amžiaus vaikų, o visiškai atleistų nuo fizinio krūvio buvo 0,05 proc. (2018 m. – 0,16 proc.). Esama situacija identifikuoja vaikų aktyvumui palankesnės infrastruktūros kūrimo, veiklų įvairovės bei plėtros poreikį, pabrėžia judėjimo skatinimui skirtų priemonių diegimo svarbą.

28. Jaunimo sergamumas tokiomis lytiškai plintančiomis infekcijomis kaip ŽIV, sifilis, gonorėja ir chlamidiozė, išlieka aktualia visuomenės sveikatos problema. Lietuvoje 2019 m. pagal amžiaus grupes daugiau nei pusė (51 proc.) asmenų, užsikrėtusių lytiškai plintančiomis infekcijomis, buvo 14–29 metų amžiaus grupės asmenys, iš kurių keturi nepilnamečiai. Tarp 2019 m. užsikrėtusiųjų – 15 mokinių ir 27 studentai. 2019 m. 60,48 proc. užsikrėtusių chlamidioze, 57,14 proc. užsikrėtusių gonorėja, 28,2 proc. užsikrėtusių sifiliu ir 16,56 užsikrėtusių ŽIV buvo 15–29 metų amžiaus asmenys. Dauguma užsikrėtusiųjų lytiškai plintančiomis infekcijomis apsaugos priemonėmis, mažinančiomis lytiškai plintančių infekcijų užsikrėtimo riziką, – prezervatyvais nesinaudojo arba naudojosi retai. Tai rodo, kad jaunimo švietimas lytiškai plintančių infekcijų klausimais turi būti plečiamas ir stiprinimas, o VšĮ Antakalnio poliklinikoje, VšĮ Centro poliklinikoje, VšĮ Karoliniškių poliklinikoje ir VšĮ Šeškinės poliklinikoje teikiamos nemokamos, nediskriminuojančios, konfidencialios visuomenės sveikatos specialisto, šeimos gydytojo, vaikų ligų gydytojo, gydytojo psichiatro, medicinos psichologo, gydytojo akušerio ginekologo, gydytojo urologo konsultacijos jaunimui yra reikalingos. Konsultacijos jaunimui teikiamos lytinės sveikatos, lytiškai plintančių infekcijų, kontracepcijos, psichinės sveikatos, sveikos gyvensenos ir kitais klausimais, susijusiais

su sveikata. Jaunimui teikiamos konsultacijos lytinės sveikatos, neštumo planavimo klausimais gali padėti sumažinti jaunoms motinoms (15–17 metų) gimusių vaikų skaičių, tenkantį 1 tūkst. atitinkamo amžiaus moterų, kuris 2018 m. Vilniaus mieste buvo 3,7 (Lietuvoje – 4,6), taip pat dirbtinių abortų skaičių (2019 m. Vilniaus mieste buvo atlikti 4 abortai 15–17 m. amžiaus merginoms).

29. Vilniaus universiteto mokslininkų[5] 2017–2018 metais atliktas mokslinis tyrimas „Šiuolaikinės informacinės technologijos ir mažų vaikų sveikata“ atskleidžia, jog ilgesnis mažų vaikų (0,5–5 metų amžiaus) buvimas prie ekranų yra susijęs su įvairiais fizinės ir psichikos sveikatos sunkumais: trumpesne miego trukme, dažnesniais somatiniais skundais, nesveiko maisto vartojimu, didesnėmis elgesio ir emocijų problemomis. Laisvadieniais daugiau laiko prie ekranų leidžiantys vaikai pasižymi ir didesniu sergamumu: jie dažniau serga virusinėmis ligomis, dažniau skundžiasi pilvo, galvos skausmais, pykinimu, kitais fiziniais negalavimais. Elektroninių prietaisų naudojimas tarp vaikų sąlygoja dažnesnį nesveiko maisto vartojimą, sumažėjusį judrumą, didina nutukimo, virškinimo ligų, elgesio bei emocijų sunkumų ar sutrikimų atsiradimo riziką.

30. PSO Europos regioninio biuro duomenimis, psichikos sutrikimai laikomi vienais svarbiausių vaikų sveikatos sutrikimų išsivysčiusiose Europos šalyse Lietuvos vaikų psichikos sveikatos rodikliai yra vieni iš blogiausių tarp ES šalių. Iš kitų šalių Lietuva išsiskiria prastais vaikų gerovės rodikliais, labai paplitusiu agresyviu ir savidestruktyviu elgesiu, alkoholio ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimu. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, Savivaldybėje 0–17 amžiaus vaikų 2019 m. sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais (F00–F99) siekė 46,25 atvejo 1 000 gyventojų (2 210 gyventojų).

31. Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, 2018 m. Savivaldybėje vaikų, kuriems nustatytas neįgalumo lygis, skaičius siekė 2293. Vilniečių berniukų, kuriems pirmą kartą nustatytas neįgalumo lygis skaičius siekė 198, kurių reikšmingai didelei daliai, net 138 berniukų, neįgalumas buvo nustatytas dėl psichikos ir elgesio sutrikimų (TLK-10-AM ligos kodas F00-F99). 114 mergaičių Vilniaus mieste 2018 m. pirmą kartą nustačius neįgalumo lygį, 51 mergaitei jis buvo nustatytas dėl psichikos ir elgesio sutrikimų (TLK-10-AM ligos kodas F00-F99). Duomenys atskleidžia, kad Vilniaus mieste dažniausia pirmą kartą nustatyto neįgalumo lygio priežastis mergaitėms ir ypač berniukams yra psichikos ir elgesio sutrikimai, pasireiškiantys dažniausiai jau ankstyvame amžiuje nuo gimimo iki ketverių metų.

32. Europos mastu Lietuvos vaikų pasitenkinimas gyvenimu yra vertinamas vidutiniškai, o psichosomatinių simptomų, tokių kaip nervinė įtampa, sunkumas užmigti, bloga nuotaika, pasireiškia kas trečiam šalies mokiniui bent kelis kartus per savaitę. Viena dažniausia mokyklinio amžiaus vaikų patiriamų psichosocialinių sunkumų priežastis – patyčios. 2016 m. duomenimis, daugiau nei trečdalis (32,7 proc.) mokyklinio amžiaus vaikų Vilniaus mieste tyčiojosi iš kitų vaikų per pastaruosius 2 mėnesius, 42,1 proc. – patyrė patyčias per pastaruosius 2 mėnesius. 2017 m. ISRD tyrimo duomenimis, bent kartą gyvenime nukentėjusių nuo patyčių, sužalojimų ar smurto šeimoje mokinių dalis 2–3 kartus buvo didesnė Vilniuje nei mažesniuose Lietuvos miestuose. Pagal leidinyje „Visuomenės sveikata“ 2021 metais publikuotą straipsnį LGBTQ jaunuoliai patiria daugiau psichinės sveikatos rizikos veiksnių nei heteroseksualūs bendraamžiai dėl homofobijos, stigmatizacijos ir neigiamų nuostatų visuomenėje. Atstumianti tėvų reakcija į seksualinės orientacijos atskleidimą liūdesį ir nusivylimą dar pagilina, patvirtinant jaunuolio nepritapimą savo socialiniame rate, o priimanti reakcija suteikia jam (jai) galimybę reikšti save bei dalytis svarbiausiais gyvenimo įvykiais. Pagal ES pagrindinių

[5] Tyrimas „Šiuolaikinės informacinės technologijos ir mažų vaikų sveikata“

teisių chartijos 2020 m. ataskaitos duomenis LGBT bendruomenės nariai Lietuvoje beveik daugiausia iš ES šalių patyrė patyčias mokykloje per pastaruosius 12 mėnesių.

33. 2019 m. atlikto ESPAD tyrimo duomenimis, bent kartą pavartojusių alkoholį mokinių skaičius mažėja, bet vis dar išlieka didelis – tikėtina, kad tai tiesiogiai susiję su itin dideliu alkoholiu prieinamumu. Šio tyrimo duomenys rodo elektroninių cigarečių bandžiusių vaikų skaičiaus augimą (65 proc.) ir amžiaus jaunėjimą (iki 13 metų pabandžiusiųjų skaičius yra išaugęs iki 19,5 proc.). Vertinant narkotikų vartojimo paplitimą galima išskirti kanapių rizikingą vartojimą tarp vaikų (jų skaičius siekia 4 proc.) bei itin pavojingų dėl stiprios koncentracijos naujųjų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą, kurį nurodė 5,6 proc. tyrime dalyvavusių mokinių. ESPAD šalių vidurkį ženkliai viršijo Lietuvos mokiniai, vertinant bent kartą gyvenime vartojusių raminamuosius / migdomuosius vaistus, nepaskyrus gydytojui bei lakiųjų medžiagų vartojimu bent kartą per gyvenimą. Atsako priemonių reikalaujančiomis temomis nurodomas nesaikingas skaitmeninių žaidimų, socialinių medijų naudojimas, lošimas iš pinigų.

34. Vaikų, paauglių ir jaunuolių savižudybių rodikliai yra vieni blogiausių tarp Europos šalių ir beveik 3 kartus viršija ES vidurkį. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, Vilniuje 2016–2019 metais nusižudė 12 paauglių (14–18 metų). Tyrimai rodo, kad savęs žalojimas yra būdingas 17,3 proc. 15 metų amžiaus Lietuvos mokinių. Merginos 2,6 karto dažniau nei vaikinai teigė, kad yra save žalojusios. Labiausiai paplitęs savęs žalojimo būdas – odos pjaustymas, braižymas. Dažniausia subjektyviai įvardijama savęs žalojimo priežastis – slegiantys jausmai.

35. Lietuvoje nėra tinkamai išplėtota ne tik psichikos sutrikimų gydymo infrastruktūra, bet nepakankamai įgyvendinamos ir psichikos sveikatos gerinimo, prevencijos programos. Stebimas nuolat atsirandančių naujų priklausomybės rūšių, kurios nėra pakankamai valdomos, o tai sudaro sąlygas šioms socialinėms problemoms sparčiai plisti tarp vaikų ir paauglių. Daugelyje vaikų psichikos sveikatai svarbių sričių informacija nėra sistemingai renkama. Duomenys apie pagrindinius psichikos sveikatos rizikos veiksnius (vaikų patiriamas smurtas, kitus ir/ar save žalojantis elgesys, vaikams suteikta psichosocialinė pagalba, jos poreikis ir kt.) nėra kaupiami.

36. Statistikos departamento duomenimis, nuolatinių 0–7 metų Vilniaus gyventojų skaičius 2020 m. metų pradžioje siekė 55150. Ankstyvosios reabilitacijos paslaugos teikiamos vaikams iki 7 metų amžiaus, prioriteto tvarka – iki 4 metų amžiaus. Savivaldybės pavaldumo asmens sveikatos priežiūros įstaigų, teikiančių vaiko raidos ankstyvosios reabilitacijos paslaugas, duomenimis, tokių paslaugų poreikis pastebimai auga, daugėja pacientų, turinčių elgesio ir emocijų sutrikimų. Nepaisant to, minėtų paslaugų prieinamumas per pastaruosius trejus metus išlieka ne tik nepakitęs, bet ir sumažėjęs: 2016 m. suteikta 1329 paslaugos, 2019 m. 1180 paslaugų.

37. Higienos instituto duomenimis, vaikų ir paauglių sergamumas psichologinės raidos sutrikimais didėja, 2019 m. tokių sutikimų 0–17 metų amžiaus grupėje turėjo 32,66 asmens 1000 gyventojų (2018 m. – 31,26). Sergamumas elgesio ir emocijų sutrikimais, prasidedančiais vaikystėje ir paauglystėje 2019 m. šiek tiek sumažėjo (17,94/1000 gyv.) lyginant su 2018 m. (19,05/1000 gyv.) Analizuojant sergamumą minėtais sutrikimais pagal amžiaus grupes, išryškėja tam tikri skirtumai. Vaikų, turinčių psichologinės raidos sutrikimų, 0–6 metų amžiaus grupėje daugėja, 2019 m. 49,35 sergančių asmenų 1000 gyventojų 0–6 metų amžiaus grupėje, 2018 m. – 47,15/1000 gyv. 2019 m. sergamumas psichologinės raidos sutrikimais 0–6 metų vaikų yra daugiau kaip dvigubai didesnis (49,35/1000 gyv.) negu 7–14 metų (22,36-1000 gyv.) Mažiausiai psichologinės raidos sutrikimais sergančiųjų 15–17 metų amžiaus grupėje 2019 m. – 6,83 sergantys asmenys 1000 gyventojų. Vertinant segamumą elgesio ir

emocijų sutrikimais, jis yra didžiausias 7–14 m. amžiaus grupėje, 2019 m. – 22,13/1000 gyv., kitose amžiaus grupėse yra mažesnis, atitinkamai 14,1/1000 gyv. 0–6 metų ir 17,2/1000 gyv. – 15–17 metų. Tačiau stebimas sergamumo elgesio ir emocijų sutrikimais augimas vyriausioje amžiaus grupėje (15–17 metų), kuris nuo 14,89 2018 m. padidėjo iki 17,2/1000 gyv. 2019 m. Esama situacija leidžia manyti, kad vaikų ir paauglių psichikos sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas yra nepakankamas ir neišplėtotas paslaugų teikimo tinklas. Ypač trūksta vaikų ir paauglių psichiatrijos dienos stacionaro paslaugų ir finansavimo šioms paslaugoms. Vaikų ir paauglių psichiatrijos dienos stacionaro paslaugų poreikis siejamas su dideliu vaikų ir paauglių sergamumu psichologinės raidos bei elgesio ir emocijų sutrikimais, taip pat šeimomis, patiriančiomis socialinės rizikos veiksnių poveikį, vykstančia vaikų globos namų reorganizacija, šeimynų kūrimusi, socialinių būstų plėtra. Vaikų ir paauglių psichiatrijos dienos stacionaro paslaugų plėtojimas užpildytų spragą, teikiant kompleksines bendruomenines paslaugas vaikams ir paaugliams pagal jų gyvenamąją vietą. Atsižvelgiant į 2019 m. teisinio reglamentavimo pakeitimus, kurie sudarė galimybę steigti vaikų ir paauglių psichiatrijos dienos stacionarus ambulatoriniuose psichikos sveikatos centruose teikiančiuose suaugusiųjų psichikos dienos stacionaro paslaugas, savivaldybės asmens sveikatos priežiūros įstaigos (viešoji įstaiga Centro poliklinika, viešoji įstaiga Karoliniškių poliklinika), papildė licencijas šioms paslaugoms teikti ir yra pasiruošusios jas teikti, tačiau dėl finansavimo nebuvimo, paslaugos kol kas nėra teikiamos.

Problemų, kylančių sveikatos ir sveikatingumo srityje, sprendimo būdai:

- Skatinti medicinos personalo aktyvią švietėjišką veiklą ir praktinę pagalbą žindyvėms.
- Gerinti tėvų (globėjų), sveikatos priežiūros specialistų, politikų, sprendimų priėmėjų ir žiniasklaidos sąmoningumą ir supratimą apie skiepų svarbą.
- Populiarinti vakcinavimą, edukuojant gyventojus apie skiepijimosi naudą ir formuojant pozityvų požiūrį į profilaktinius skiepijimus.
- Vykdyti pedagogams, tėvams ir mokiniams švietėjišką veiklą, susijusią su burnos higienos mokymais.
- Didinti fizinio aktyvumo veiklų įvairovę, skatinant vaikus kuo daugiau laiko praleisti gryname ore, supažindinant juos su įvairiomis sporto šakomis, motyvuoti judėti.
- Skatinti vaikų sveiką mitybą ir vykdyti nutukimo profilaktiką. Vykdyti švietėjišką veiklą tėvams ir mokiniams apie sveikatai palankų maistą ir jo gamybą. Didinti fizinio aktyvumo veiklų įvairovę, skatinant vaikus kuo daugiau laiko praleisti gryname ore, supažindinant juos su įvairiomis sporto šakomis, motyvuoti judėti.
- Teikti efektyvesnes, jaunimui pritaikytas sveikatos priežiūros paslaugas.
- Didinti ankstyvosios reabilitacijos paslaugų prieinamumą.
- Skatinti bendradarbiavimą su NVO finansuojant jų įgyvendinamas veiklas teikiant pagalbą elgesio ir emocinius sutrikimus turintiems vaikams ir šeimai.
- Stiprinti pozityvios tėvystės įgūdžius.
- Užtikrinti mobiliosios psichosocialines paslaugas vaikui ir šeimai teikiančios komandos paslaugų teikimą.
- Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, siekiant užtikrinti vaikų ir paauglių psichiatrijos dienos stacionaro paslaugų apmokėjimą.

- Didinti prevenciją ir informacijos sklaidą valgymo sutrikimų turintiems paaugliams ir jų šeimoms: internetinio puslapio su skelbiama edukacija (straipsnių ir videoformatu), anoniminė klausimų-atsakymų internetinė platforma, edukacinių knygų skirtų pacientams/jų tėvams ir globėjams vertimas ir leidimas, savipagalbos priemonių bei jų algoritmų kūrimas, leidimas bei skelbimas laisvai internetinei prieigai.
- Stiprinti pagalbą tėvams/globėjams, auginantiems valgymo sutrikimų turintį vaiką, tėvų palaikomosiose grupėse, kadangi valgymo sutrikimai yra lėtinės ligos, keliančios stresą ir įtampą šeimoje. Pagalbos prireikia ne tik pacientams, bet ir jų tėvams/globėjams, kurie yra aktyvūs ligos gydymo proceso dalyviai (šiuo metu nėra galimybės teikti iš PSDF apmokamas tokio tipo paslaugas).
- Skatinti jaunuolius atsisakyti alkoholio ar narkotikų ir sudaryti galimybes jauniems žmonėms būti išklausytiems.
- Skatinti ugdymo įstaigas naudotis Vilniaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro parengtomis rekomendacijomis sveikatinimo temomis, vykdyti bendras veiklas.
- Įgyvendinti priemonę „Pertraukos lauke“, skatinant mokinius per pertraukas laiką leisti lauke.

V SKYRIUS
VAIKŲ SOCIALINĖS APSAUGOS SITUACIJOS ANALIZĖ SAVIVALDYBĖJE

38. Savivaldybėje yra teikiamos šios pagrindinės paslaugas šeimoms, vaikams: 1) atvejo vadyba socialinės rizikos veiksnius patiriančioms šeimoms ir jų vaikams; 2) paslaugos likusiems be tėvų globos vaikams; 3) paslaugos vaikus globojančioms šeimoms; 4) paslaugos neįgaliems vaikams ir jų šeimoms; 5) kitos paslaugos šeimoms ir vaikams.

39. Penki Vilniaus miesto globos centrai Savivaldybėje teikia socialines paslaugas globojamiems (rūpinamiems), įvaikintiems ir budinčių globotojų šeimose prižiūrimiems vaikams. Globos centrai koordinuoja globos (rūpybos) atvejus, teikia šeimoms paslaugas arba tarpininkauja, bendradarbiauja su kitomis įstaigomis dėl paslaugų suteikimo. Taip pat jie konsultuoja asmenis, šeimas, kurios dar tik svarsto galimybę tapti globėjais ar įtėviais. Apsisprendusiems priimti į savo šeimą vaiką, Globos centrai organizuoja mokymus pagal bendrąją globėjų, įtėvių rengimo programą – sutrumpintai vadinamus GIMK, kurių metu dalyviai įgyja žinių apie vaiko raidos poreikius, netektis bei kt. 2019 metais GIMK mokymus lankė ir pabaigė 73 šeimos/asmenys – buvo suorganizuotos 15 mokymų grupių. Artimiems vaiko giminaičiams GIMK mokymai nėra privalomi, tačiau Globos centrų specialistai įvertina jų gebėjimus tapti globėjais (rūpintojais) bei parengia GIMK išvadą. Taip pat Globos centrai rengia rekomendacijas dėl asmenų pasirengimo priimti institucijoje globojamą (rūpinamą) vaiką laikinai svečiuotis. 2019 m. buvo parengta 117 tokių išvadų/rekomendacijų.

40. Savivaldybėje 2016–019 m. laikotarpiu 11 proc. sumažėjo bendras globų (rūpybų) skaičius. Atitinkamai 5 proc. sumažėjo šeimoje ir šeimynoje globojamų vaikų skaičius bei 21 proc. – socialinės globos įstaigose ir globos centruos globojamų vaikų skaičius.

41. 2016–2019 m. laikotarpiu daugiausiai vaikų buvo globojama (rūpinama) šeimose – daugiau nei 60 proc. visų globotinių (rūpintinių) (2019 m. – 67 proc., 2018 m. – 66 proc., 2017 – 63 proc., 2016 – 63 proc.).

42. 2018-06-27 įsigaliojo Lietuvos Respublikos civilio kodekso CK 3.261 straipsnio pataisos, kuriose reglamentuojama, kad vaiko iki 3 metų globa vaikų globos institucijoje įstatymų nustatyta tvarka gali būti nustatyta tik išimtiniais atvejais tam pritarus valstybinei vaiko teisių apsaugos institucijai. Savivaldybė ėmėsi iniciatyvos ir siekdama užtikrinti geriausius vaikų interesus nuo 2017 m. pradėjo organizuoti vaikų apgyvendinimą fizinių asmenų, vadintų socialiniais globėjais, šeimose. Iki minėto teisinio reguliavimo pakeitimo, vaikų, prižiūrimų socialinių globėjų, įstatyminiais atstovais buvo paskirtos socialinės globos įstaigos. 2017 m. 53 vaikai, o 2018 m. 45 vaikai (iš jų apie 48 proc. vaikų buvo iki 3 metų amžiaus), bei 2019 m. 39 vaikai buvo apgyvendinti budinčių globotojų šeimose. Vaikų atstovais pagal įstatymą nuo 2018 m. tapo globos centrai.

43. Socialinių paslaugų skyriaus duomenų analizė rodo, kad dažniausia globos (rūpybos) pasibaigimo priežastis yra vaikų pilnametystė. Taip pat daugėjant globų (rūpybų) nustatymo atvejų, atitinkamai daugiau globų (rūpybų) baigiasi grąžinus vaikus tėvams, t. y. išnykus priežastims dėl kurių buvo nustatytos laikinosios globos (rūpybos). 2016 m. – 29,3 proc., 2017 m. – 49,8 proc., 2018 m. – 43,5 proc., 2019 m. – 47,9 proc. globų (rūpybų), lyginant su tais kalendoriniais metais nustatytų laikinųjų globų (rūpybų) skaičiumi, pasibaigė grąžinus vaikus tėvams.

44. Nuo 2018 m. liepos mėn. šeimoms taikoma atvejo vadyba. 2018 m. 1403 šeimoms, kuriose augo 2062 vaikai buvo taikoma atvejo vadyba, 150 šeimų buvo nutraukta atvejo vadyba dėl teigiamų pokyčių. 2019 m. 1723 šeimoms buvo taikoma atvejo vadyba, kuriose augo 2930 vaikai, 455 šeimų buvo nutraukta atvejo vadyba dėl teigiamų pokyčių. 2018 m. dėl teigiamų šeimos pokyčių paslaugų teikimas nutrauktas 10,7 proc. šeimų, o 2019 m. – 26,4 proc., t. y. 2019 m. atvejo vadyba lyginant su 2018 m. nutraukta 15,7 proc. didesniam paslaugų gavėjų skaičiui nuo bendro paslaugų gavėjų skaičiaus. Pažymėtina, kad iki 2018 m. liepos mėnesio socialinius rizikos veiksnius patiriančios šeimos būdavo įrašomos į Socialinės rizikos šeimų apskaitą. Šeimoms būdavo teikiamos socialinės paslaugos, paskiriamas socialinis darbuotojas. Nuo 2018 m. vidurio tokios apskaitos neliko ir visoms apskaitoje buvusioms šeimoms pradėta taikyti atvejo vadyba. Palaipsniui paslaugas gaunančių šeimų skaičius išaugo beveik dvigubai, t. y. 2015 metais, 605 šeimoms buvo teikiamos socialinės priežiūros paslaugos, o 2020 metais – 1497 šeimoms.

45. Pastebimas augantis poreikis šeimoms, nepatenkančioms į atvejo vadybos procesą taip pat gauti socialines paslaugas. Savivaldybė kviečia Vilniaus mieste gyvenančias šeimas, kasdieniame gyvenime susiduriančias su įvairiais iššūkiais ir sunkumais – šeimas, patyrusias artimo netektį, skyrybas, ligą ir pan., tėvus, susiduriančius su vaikų auginimo/auklėjimo sunkumais, auginančius vaikus su negalia, besilaukiančias moteris, šeimas, slaugančias artimuosius namuose, asmenis, turinčius problemų dėl narkotinių ar kitokių psichotropinių medžiagų vartojimo, priklausomus nuo azartinių lošimų, šeimas, patiriančias tarpusavio santykių problemas ar krizes dėl kitų socialinės rizikos veiksnių, kuriems mažinti šeimai reikalinga įvairiapusė pagalba, – prireikus pagalbos, kreiptis dėl kompleksiškai teikiamų paslaugų.

Atsižvelgiant į šeimoje iškilusius sunkumus, šeimoms teikiamos šios kompleksinės paslaugos:

- Pozityvios tėvystės mokymai: pozityvios tėvystės įgūdžių ugdymas; saugaus prieraišumo mokymai; specializuoti mokymai tėvams auginantiems vaikus/paauglius.
- Psichosocialinė pagalba: individualios konsultacijos; grupinės konsultacijos; šeimos konsultacijos; socialinio darbuotojo konsultacijos; specializuoti saugumo mokymai 7–14 metų vaikams; emocinė pagalba vaikams; individualios konsultacijos paaugliams; grupinės konsultacijos paaugliams.
- Šeimos įgūdžių ugdymas ir sociokultūrinės paslaugos: paramos grupės; šeimų stovyklos; paskaitos aktualiomis šeimai temomis.

- Mediacijos paslaugos.
- Vaikų priežiūros paslaugos (tuo metu kai tėvai dalyvauja vienoje iš projekto veiklų).

Kompleksines paslaugas šeimai teikia Bendruomeniniai šeimos namai: Vilniaus miesto socialinės paramos centras, VšĮ „Vilniaus SOS vaikų kaimas“, VšĮ Pal. J. Matulaičio šeimos pagalbos centras, VšĮ Paramos vaikams centras, Vilniaus arkivyskupijos Caritas, ir VšĮ „SOTAS“ (Socialinės tarnystės savanoriai).

46. 2018 metų duomenimis savivaldybėje augo 2239 vaikai su negalia, kuriems nustatytas sunkus, vidutinis arba lengvas neįgalumo lygis. Iš jų tik 154 negalią turintiems vaikams teikiamos dienos socialinės globos paslaugos. 2020-06-04 duomenimis, dienos socialinės globos paslaugų laukė 55 vaikai. Pirmas eilėje laukiantis dienos socialinės globos paslaugos prašymas yra pateiktas 2016-12-19. Šiuo metu dienos socialinės globos paslaugos laukimo laikotarpis iki 3 metų, todėl specialistams jau tenka koreguoti neteisingai išmoktus elgesio modelius arba darbą pradėti vaikui esant 4–5 metų. Tai yra didžiausias trukdis tiek integruojant vaiką į švietimo įstaigą, tiek pritaikant jo įgūdžius gyventi pilnavertį savarankišką gyvenimą. Konstatuotina, kad Vilniaus miesto savivaldybė neužtikrina kompleksinių ar dienos socialinės globos paslaugų vaikams su negalia. Atkreiptinas dėmesys, kad didžiausias efektyvumas pasiekiamas ankstyvojoje intervencijoje, todėl būtina užtikrinti, kad vaikui turinčiam negalia kompleksines paslaugos būtų pradėtos teikti kuo anksčiau.

47. Skurdo ir socialinės atskirties mažinimo priemonės numatytos vadovaujantis Socialinę riziką patiriančių asmenų 2019–2024 m. integracijos ir socialinės pagalbos programa.

48. Plėsti paslaugas ir pagalbos būdus asmenims priklausomiems nuo alkoholio, narkotikų ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų;

- vykdyti prevencinį ir socialinį darbą su įsiskolinusiais už gyvenamąjį būstą asmenims ir šeimomis;
- specializuotų paslaugų teikimas nuteistiems ir iš įkalinimo įstaigų grįžusiems Vilniaus miesto gyventojams;
- stiprinti darbą su jaunimu gatvėje;
- vykdyti informacijos sklaidą apie tinkamus pagalbos būdus benamiams ir elgetaujantiems asmenims;
- skatinti ir gerinti tarpinstitucinį Savivaldybės įstaigų ir NVO bendradarbiavimą;
- tobulinti specialistų, dirbančių su prekyba žmonėmis įveikimo srityje, profesines kompetencijas;
- organizuoti individualias konsultacijas galimai nukentėjusiems/nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis asmenims;
- patrauklių vietų benamiams asmenims įsikurti šalinimas ir susibūrimo vietų stebėjimas.

49. VšĮ Krizinio nėštumo centras tiesiogiai teikia paslaugas besilaukiančioms moterims, kurios išgyvena sunkias emocijas dėl pačio nėštumo fakto, artėjančio gimdymo, vaiko auginimo, taip pat moterims, praradusioms vaikus dėl persileidimo ar aborto. Centro specialistai teikia psichologinę bei emocinę pagalbą įvairiais krizinio nėštumo atvejais:

- neplanuotai pastojus;
- laukiantis planuoto vaiko ir ištikus nenumatytoms aplinkybėms, iššaukiančioms asmeninę krizę;
- praradus vaikelį dėl persileidimo;
- nutraukus nėštumą ir išgyvenant emocinius sunkumus;

- sužinojus apie vaisiaus sklaidos trūkumus;
- patiriant pogimdyminę melancholiją ar depresiją.

Esant materialiniams sunkumams Centras taip pat padeda pasiruošti vaikelio gimimui – padeda apsirūpinti reikalingiausiomis priemonėmis vaikučio gimimui bei priežiūrai – padeda su kūdikio kraiteliu, kuriame galima rasti rūbelius, higienos priemones vaikui bei mamai, esant poreikiui ieško lovelės, vežimėlio bei kitų reikalingų vaiko auginimui priemonių. VšĮ „Krizinio nėštumo centro“ duomenimis, nuo 2020 m. pradžios iki lapkričio 5 d. į Centrą pagalbos kreipėsi ir ji buvo teikiama 151 vilnietei. Iš jų 106 buvo besilaukiančios ar pagimdžiusios ir auginančios vaiką iki 2 metų, 4 merginos laukėsi būdamos nepilnametės. 8 moterys besilaukdamos buvo priklausomos nuo psichotropinių medžiagų ar alkoholio; 3 moterys turėjo psichinės sveikatos problemų, dėl kurių buvo grėsmė, kad savarankiškai negalės pasirūpinti vaiku; 1 moteris turėjo fizinę negalią (neregė), dėl kurios negalėjo savarankiškai auginti vaiko ir jis gyvena atskirai su tėvu. 12 atvejų, (11 proc.) besikreipusių moterų susidūrė su vaikų patekimu į globą ar apribota tėvų valdžia:

Problemų, kylančių socialinės apsaugos srityje, sprendimo būdai:

- Užtikrinti NVO globos centrų teikiamų paslaugų tęstinumą bei kokybę.
- Vykdyti palydimosios globos paslaugų vaikams po institucinės globos plėtrą.
- Užtikrinti atvejo vadybą vykdančių įstaigų savalaikį kokybišką paslaugų teikimą socialinės rizikos veiksnius patiriančioms šeimoms ir jose augantiems vaikams.
- Užtikrinti kompleksinių paslaugų tęstinumą bei didinti paslaugų gavėjų skaičių.
- Įsteigti kompleksinių paslaugų centrą negalią turintiems vaikams ir jų šeimų nariams, užtikrinant ankstyvosios reabilitacijos paslaugas neįgaliems vaikams bei jų atstovams.
- Užtikrinti pagal poreikį kompleksinių (dienos, trumpalaikės, ilgalaikės socialinės globos paslaugos) socialinių paslaugų teikimą vaikams su negalia, taip sudarant sąlygas tėvams grįžti į darbo rinką.
- Įsteigti / organizuoti ir finansuoti mažiausiai 2-jų dienos socialinės globos centrų, teikiančių dienos socialinės globos paslaugas neįgaliems vaikams, veiklą.
- Organizuoti vaikų dienos centrų akreditaciją užtikrinant vaikams paslaugų prieinamumą, vykdyti teikiamų paslaugų kokybės kontrolę.
- Sudaryti BĮ Vilniaus miesto krizių centro ir jo struktūrinio padalinio Paramos vaikams ir šeimai tarnybos, veiklą vykdančių adresu Vytenio g. 45, Vilniuje, ir A. Kojelavičiaus g. 129, Vilniuje, reorganizacijos planą bei juo vadovaujantis užtikrinti klientams reikiamų kokybiškų paslaugų teikimą.
- Skatinti palankesnes sąlygas šeimos ir darbo derinimui: vykdyti informacinę kampaniją apie galimybes įmonėse įrengti vaiko kambarius.
- Parengti pirminės ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros įstaigoms rekomendacijas, kur nukreipti žalingų įpročių turinčią nėščiąją.

- Parengti pirminės ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros įstaigoms rekomendacijas, kur nukreipti moteris galimai patyrusias smurtą.

VI SKYRIUS
VAIKŲ ŠVIETIMO SITUACIJOS ANALIZĖ SAVIVALDYBĖJE

50. Švietimo įstaigų, kurių steigėja yra Savivaldybė, tinklą sudaro: ikimokyklinės įstaigos (lopšeliai-darželiai ir vaikų darželiai) – 125; pradinės mokyklos – 24 (iš jų 12 darželių – mokyklų); progimnazijos – 27; pagrindinės mokyklos – 19 (iš jų 2 jaunimo ir 4 specialiosios); gimnazijos – 49 (iš jų 2 mokyklos ligoninėse besigydantiems vaikams ir 4 suaugusiųjų gimnazijos); muzikos ir meno mokyklos – 10; pedagoginė – psichologinė tarnyba (švietimo pagalbos įstaiga) – 1; neformaliojo vaikų švietimo įstaigos – 10.

51. 2018–2019 mokslo metais Savivaldybės pavaldumo ugdymo įstaigose mokėsi 90 654 vaikai ir mokiniai. Šis mokinių skaičius yra didžiausias, palyginti su ankstesniais mokslo metais, kuomet vidutiniškai yra ugdomi 86733 0–18 metų vaikai ir mokiniai. Augantis ugdymo įstaigose besimokančių vaikų skaičius lemia švietimo paslaugų plėtros būtinybę.

52. 2019–2020 mokslo metais Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose buvo ugdomi 1247 priešmokyklinukai (70 grupių), 43 ikimokyklinukai (7 grupės), pagal pradinio ugdymo, pagrindinio ugdymo, vidurinio ugdymo ir socialinių įgūdžių ugdymo programas buvo mokomi 63748 mokiniai, suformuota 2779 klasių komplektai. Tai 1593 mokiniais ir 63 klasių komplektais daugiau, palyginus su praėjusiais mokslo metais.

53. Tinkamą ugdymosi kokybę atskleidžiantis rodiklis – mokinių skaičius klasės komplekte. Maksimalų mokinių skaičių klasės komplekte nustato Lietuvos Respublikos teisės aktai, pagal kuriuos maksimalus mokinių skaičius bendrojo ugdymo klasėse pagal pradinio ugdymo programą - 24, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas – 30. Esant per dideliam mokinių skaičiui klasėje, užtikrinti tinkamą ugdymo kokybę tampa sudėtinga, juolab, kad toje pačioje klasėje mokosi skirtingų gebėjimų, ugdymosi poreikių, įvairių kultūrų mokiniai, keliantys reikalavimus skirtingų metodų parinkimui.

54. Kiekvienoje ugdymo įstaigoje veikia teisės aktais įtvirtinta Vaiko gerovės komisija, kuri teikia pagalbą vaikui ir jo atstovams pagal įstatymą. Pažymėtina, kad labai svarbu ugdymo įstaigose, ypač ikimokyklinio ugdymo įstaigose, dirbantiems pedagogams kuo anksčiau atpažinti, įvertinti vaikų elgesio sutrikimus, parengti individualios pagalbos strategijos rekomendacijas ir koordinuotai komandoje teikti pagalbą.

55. 2020 m. gegužės–birželio priėmimo į darželius statistika Savivaldybėje rodo, kad 10 040 vaikų laukė eilėje į darželius prieš priskyrimą. 7378 vaikams buvo paskirtos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupės. Iš jų: 6 338 vaikai priskirti į ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes pagrindinio priskyrimo metu; 731 – vaikas papildomai priskirtas į nepasirašiusiųjų sutarčių vietas; 309 – vaikai papildomai priskirti performavus grupes. Laisvų vietų skaičius - 468 (240 darželiuose ir 228 mokyklose). 3 467 vaikai šiuo metu lieka laukti eilėje (daugiausiai 1,5 – 3 metų amžiaus). Iš jų 889 vaikai lanko privačius darželius (gauna 100 Eur. kompensaciją) ir laukia eilėje į savivaldybės darželius. Laukiančiųjų eilėje statistika pagal vaikų amžių (gimimo metus): 2019 m. gimimo laukio 902 vaikai, 2018 m. gimimo laukia 1228 vaikai, 2017 m. gimimo laukia 613 vaikų. Iš 3467 vaikų, laukiančių eilėje, 1978 vaikų abu tėvai deklaruoja gyvenamą vietą Vilniuje; 917 vaikų vienas iš tėvų

deklaruoja gyvenamą vietą Vilniuje; 572 vaikų nei vienas iš tėvų nedeklaruoja savo gyvenamosios vietos Vilniuje. Laukiantys eilėje deklaruoti Vilniuje nuo 2020 m. – 277; nuo 2019 m. – 1137; nuo 2018 m. – 860; nuo 2017 m. – 344; nuo 2016 m. – 169. Laukiančiųjų eilėje (3467) skaičius pagal teritorijas (seniūnijas): Verkių – 692; Pašilaičių – 317; Naujosios Vilnios – 271; Pilaitės – 251; Žirmūnų – 227; Fabijoniškių – 207; Senamiesčio – 197; Antakalnio – 167; Šnipiškių – 142; Karoliniškių – 129; Naujamiesčio – 126; Žvėryno – 119; Šeškinės – 112; Lazdynų – 106; Justiniškių – 105; Naujininkų – 78; Rasų – 77; Viršuliškių – 54; Panerių – 34; Grigiškių – 29; Vilkpėdės – 27.

56. Savivaldybė vykdo kompleksines priemones dėl naujų ikimokyklinio ugdymo vietų steigimo: numatytos 5 naujų darželių statybos – vykdomi projektavimo darbai dėl 2-jų darželių statybos Pilaitės mikrorajone (Tolminkiemio g. 11A ir Pajautos g. 7) bei Pašilaičiuose (Žemynos g. 2C), pradėti naujo darželio Verkių seniūnijoje (Bajorų kel. 10) parengiamieji statybos darbai, taip pat planuojama statyti darželį Verkių seniūnijoje (Maumedžių g.); nuomojamos patalpos ikimokyklinio ugdymo veiklai (Pilaitėje, Žirmūnuose, Perkūnkiemyje, Pašilaičiuose); per pastaruosius dvejus metus prie lopšelių-darželių pastatyti 6 moduliniai priestatai (Fabijoniškėse, Karoliniškėse, Pašilaičiuose, Baltupiuose, Antakalnyje). Ir toliau lieka aktualios investicijos į ikimokyklinio / priešmokyklinio ugdymo infrastruktūrą dėl naujų vietų kūrimo ir turimų patalpų pritaikymo ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo programų vykdymui, ir modernizuojant, aprūpinant tinkamomis ugdymo priemonėmis dabartinius lopšelius-darželius bei darželius taip pat, esant reikalui, steigiant modulinius darželius, sudarant palankias sąlygas steigti „šeimos darželius" ar steigiant kitus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymui tinkamus ugdymo organizavimo modelius.

57. Savivaldybėje nuosekliai plečiamas ikimokyklinio ugdymo įstaigų tinklas ir kuriamos naujos vietos. Pastatyti 6 moduliniai priestatai. Nuomojamos darželių veiklai patalpos Pilaitėje, Perkūnkiemyje, Pašilaičiuose, Žirmūnuose. Šiuo metu paskelbtas skelbiamų derybų būdu nuomos konkursas Pašilaičiuose, Verkiuose ir Pilaitėje. Suplanuotos naujų darželių statybos Pilaitėje, Pašilaičiuose ir Bajorų kel. 10.

58. 2021–2030 m. Švietimo plėtros programos projekte, kuriame atskleistas ir priešmokyklinio ir pradinio ugdymo ankstinimo tikslingumas, pabrėžiama, kad ateityje, reikės įsteigti naujas priešmokyklinio ugdymo grupes ir klases pirmokams; trūks kvalifikuotų ikimokyklinio ugdymo auklėtojų, priešmokyklinio ugdymo specialistų, trūks auklėtojų padėjėjų, švietimo pagalbos specialistų, mokytojo padėjėjų ir kt. darbuotojų, kurie užtikrintų kokybišką vaikų ugdymosi poreikių tenkinimą. 2020 m. birželio 30 d. Seimas priėmė Švietimo įstatymo pakeitimus: negalią ir specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai galės lankyti artimiausią jo gyvenamoje vietoje esančią bendrąją mokyklą, bus priimami visiškai lygiais pagrindais su kitais mokiniais. Naujos Švietimo įstatymo nuostatos būtų įgyvendinamos palaipsniui ir galutinai įsigaliotų nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. Todėl jau šiandien tikslinga didinti švietimo pagalbos sistemos plėtrą ir kokybiškų paslaugų prieinamumą.

59. Tyrimai rodo[6], kad iš visų švietimo pakopų didžiausią ekonominę grąžą duoda investicijos į ankstyvąjį ugdymą nuo gimimo iki 5 metų.

60. Savivaldybėje ikimokyklinio ugdymo aprėptis socialinę riziką patiriančiose šeimose, socialinių paslaugų skyriaus duomenimis (2019 m), šeimose, kurioms taikoma atvejo vadyba, augančių ikimokyklinio amžiaus vaikų yra 417, iš jų 301 lanko ikimokyklinio ugdymo įstaigą, 116 vaikų ugdomi namuose, nes yra mažo amžiaus ir nėra poreikio lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigą.

61. Savivaldybėje specialusis ugdymas teikiamas 6 specialiosiose mokyklos ir ugdymo centruose; 9 specialiuosiuose darželiuose ir ugdymo centruose, specialiosiose grupėse darželiuose; 9 specialiosiose ir lavinamosiose klasėse bendrojo lavinimo mokyklose.

[6] https://heckmanequation.org/resource/the-heckman-curve/

62. Švietimo valdymo informacinės sistemos (toliau – ŠVIS) (2019 m.), Savivaldybės mokyklose mokėsi 3214 vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, iš jų – 675 vaikai, turintys elgesio ir emocijų sutrikimų. Vilniaus miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose tuo pačiu laikotarpiu buvo 1129 vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, iš jų – 335 vaikai, turintys elgesio ir emocijų sutrikimų.

63. Specialistų, dirbančių su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais vaikais, ypač turinčių elgesio ir emocinių sunkumų, svarbu, kad visos aplinkos, kuriose būna elgesio ir emocijų sunkumų turintys vaikai – mokykla, darželis, būrelis, namai, šeimyna, reabilitacijos ir dienos centrai turėtų tą patį požiūrį į vaiko sunkumus ir, siekiant padėti vaikui, nuosekliai taikytų tuos pačius metodus.

64. ŠVIS duomenimis, vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, skaičius per pastaruosius 10 metų padidėjo daugiau negu du kartus (nuo 6,27 proc. iki 13,94 proc.).

65. ŠVIS 2019 m duomenimis, specialiųjų ugdymosi poreikių mokinių dalis savivaldybėje sudarė 14 proc.; ikimokyklinio ugdymo pakopoje – 13,94 proc.; bendrojo ugdymo priešmokyklinio ugdymo pakopoje – 31,01proc.; pradinio ugdymo pakopoje – 17 proc. Daugiausia mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, mokėsi priešmokyklinio ugdymo pakopoje ir šis aukštas procentas gali rodyti, kad vaikų sunkumai tikslingai identifikuojami tik pradėjus vertinti jų mokymosi pažangą ir pasiekimus. Atkreiptinas dėmesys, kad pradinio ugdymo pakopoje specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų procentas sumažėja beveik du kartus. Manytina, kad bendrojo ugdymo priešmokyklinio ugdymo pakopa yra ta grandis, kurioje vaikai intensyviausiai diferencijuojami į specialiąsias klases, mokyklas. Pastebimai reikšminga tampa pagrindinį dėmesį skirti ikimokyklinio ugdymo pakopoje esančių vaikų sunkumų atpažinimui ir vertinimui. Tik atlikus vaiko raidos ir socialinių įgūdžių vertinimą, galima priimti tinkamus sprendimus ir taip užtikrinti ankstyvąją intervenciją.

66. ŠVIS duomenimis, 2019 m. Savivaldybėje ikimokyklinio ugdymo pakopoje vienam psichologui tenka 899 vaikai (2015 m. – 902), vienam specialiajam pedagogui – 2 453 vaikai (2015 m. – 2860), vienam socialiniam pedagogui – 794 vaikai (2015 m. – 827). Pradinio ugdymo pakopoje vienam psichologui tenka 567 (2015 m. – 741) mokinių, vienam specialiajam pedagogui – 3966 (2015 m. – 2964), vienam socialiniam pedagogui – 881 (2015 m. – 1482). Panaši tendencija vyrauja ir vyresniame mokykliniame amžiuje. Kaip rodo šie duomenys, pagalbos mokiniui prieinamumas ugdymo įstaigose gerėja (išskyrus specialiojo pedagogo poreikis pradinio ugdymo pakopoje), tačiau labai lėtai. Atkreiptinas dėmesys, kad vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, skaičius šiame amžiuje didėja, todėl svarbu savalaikiai juos atpažinti siekiant kiekvieno vaiko asmeninės pažangos, jo galių atskleidimo bei sėkmingos adaptacijos. Tačiau pagalbos specialistų ugdymo įstaigoje trūkumas, mokytojų padėjėjų trūkumas (1261 vaikui paskirtas mokytojo padėjėjas, bet tik 275 vaikai jį gauna), ypač turinčių žinių ir patirties, nepakankamos pedagoginių darbuotojų kompetencijos dirbti su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais vaikais, mažina paslaugų prieinamumą ir tinkamumą ir, netgi, gali daryti žalą sėkmingai vaiko raidai. Pažymėtina, kad Vilniaus pedagoginė psichologinė tarnyba teikia konsultavimo paslaugas ir pagalbą 129 formaliojo ugdymo įstaigų ir 125 ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikams, ugdymo įstaigų pedagoginiams darbuotojams, tėvams ir kt., bei atlieka mokinių specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimą ir skiria specialiąją pagalbą, tačiau didėjant specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų skaičiui, tikslingas tampa specializuotos pagalbos poreikis.

67. Savivaldybės tarybos 2020 m. gegužės 11 d. sprendimu Nr. 1-520 patvirtinto „Kokybiškų švietimo paslaugų prieinamumo visiems Vilniaus miesto vaikams priemonių plano“ tikslas – sukurti įtraukaus ugdymo įstaigų tinklą, taip sudarant lygias galimybes visiems vaikams

dalyvauti ugdymo procese, ir siekti, kad specialiosiose klasėse ir specialiosiose mokyklose besimokantys mokiniai pagal savo galimybes galėtų mokytis bendrosios ugdymo programos klasėse.

68. Lietuvos Respublikos Vyriausybės planuose numatyta atsisakyti specialiųjų ugdymo įstaigų siekiant visiškos įvairių poreikių besimokančiųjų įtraukties. ŠVIS duomenimis, Savivaldybėje jau dabar siekiama, kad kuo daugiau mokinių, kuriems nustatyti specialieji ugdymosi poreikiai, mokytųsi bendrojo ugdymo mokyklose kartu su bendraamžiais. Tai rodo didėjantis specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų skaičius bendrojo ugdymo mokyklos 1-4 klasėse, nuo 11 proc. (2015 m.) iki 17 proc. (2019 m.).

69. 2018 m. Ugdymo plėtotės centro iniciatyva atlikto tyrimo duomenimis, mokytojai patiria sunkumų ir labiausiai pageidauja tobulinti savo kompetencijas ugdyti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius, atlikti mokinių asmeninės pažangos vertinimą ir įsivertinimą, individualizuoti ir diferencijuoti ugdymo turinį.

70. 2018 m. Vilniaus pedagoginė psichologinė tarnyba atliko Vilniaus miesto mokyklų ir darželių tyrimą, kuriame išryškėjo sunkumai, su kuriais susiduria dirbantys specialistai: didelių specialiųjų ugdymo (-si) poreikių turinčių vaikų neprognozuojamas elgesys; mokytojų turimos nepakankamos žinios apie specialiųjų ugdymo (-si) poreikių mokinių ugdymą; naujų būdų, atitinkamos aplinkos trūkumas, priemonių paieška dirbant su vaikais turinčiais elgesio ir emocijų sutrikimų; darbas su specialiųjų poreikių turinčiais mokiniais. Tame pačiame tyrime pateikiamos pedagogų išsakytos reikalingos mokymų temos: darbas su elgesio sunkumų/problemų turinčiais vaikais, pagalbos vaikui organizavimas ir užtikrinimas, vaikų specialiųjų ugdymo (-si) poreikių atpažinimas ir darbas su jais, mokinių emocijų valdymas. Esama situacija leidžia teigti, jog tėvai, globėjai bei įvairių sričių specialistai, dirbantys su elgesio ir emocijų sutrikimų turinčiais vaikais, stokoja žinių ir gebėjimų. „Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupių nustatymo ir jų specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius“ tvarkos apraše nurodoma, kad elgesio sutrikimai pasireiškia pasikartojančiu ir nuolatiniu kitų teises pažeidžiančiu, agresyviu ir provokuojamu, įžūliu elgesiu. Turintiesiems šių sutrikimų būdingi pykčio proveržiai, dirglumas, irzlumas, šiurkštumas, nemandagumas, autoritetų neigimas, maža tolerancija frustracijai, atsakomybės stoka, negebėjimas užsibrėžti ir siekti tikslo, užuojautos, gėdos, įžvalgų stoka. Tai užkerta kelią sėkmingam funkcionavimui akademinėje aplinkoje, sukuria pavojų sau ar bendraamžiams, užkerta kelią pilnaverčiam dalyvavimui bendrajame ugdyme. Darbas su vaikais, turinčiais elgesio ir emocinių sunkumų bei sutrikimų, pateikia tokias situacijas, kurias sudėtinga arba neįmanoma išspręsti vienam specialistui, tam būtina komanda.

71. Vilniaus vaikų socialinės globos namų „Gilė“ Psichosocialinės reabilitacijos centro praktinio darbo patirtis su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais vaikais atvejų analizė rodo, kad vaikai, patyrę daugybines traumas, fizinę, emocinę, seksualinę prievartą, globėjų ir gyvenamosios vietos kaitą, dažnai formuoja dezorganizuotą prieraišumą. Pasaulį jie mato kaip žiaurų ir neatliepiantį jų poreikių, o save kaip nevertą, netinkamą, blogą. Tyrimai rodo, jog jų normali smegenų raida bei gebėjimas reguliuoti savo elgesį ir emocijas sutrinka. Augant jiems būna sunku mokytis, užmegzti ir palaikyti santykius su bendraamžiais, atlaikyti frustraciją. Dalis šių vaikų tampa opoziciški, neklusnūs, nori patys kontroliuoti, elgiasi iššaukiančiai, provokuojančiai, gali atakuoti save ir kitus sadistiniais būdais. Užvaldžius stipriam nerimui bei nekontroliuojamiems jausmams, jie gali tapti pavojingi sau ir kitiems – žaloti save, pulti kitus. Tyrimai rodo, kad didžiausią naudą kokybiškas ankstyvasis ugdymas duoda vaikams iš socialiai nepalankios aplinkos. Todėl svarbus tampa 2021–2030 m. Švietimo plėtros programos projekte numatytas priešmokyklinio ir pradinio ugdymo ankstinimas. Priemonės, kurių imamasi vyresniame amžiuje šalinti ugdymosi spragas, yra mažiau

veiksmingos. Todėl vienas iš būdų reikšmingai sumažinti galimas ugdymosi nesėkmes vėlesniame amžiuje yra sukurti vaikui prieinamas ir kokybiškas ugdymosi aplinkas ir sąlygas dar iki jam pradedant lankyti pradinę mokyklą.

72. Galima prognozuoti, kad dalis vaikų vis tiek „iškris“ iš mokymosi sistemos, jeigu ji nebus pritaikyta integruoti ir dirbti būtent su vaikais turinčiais specialiųjų ugdymosi poreikių. Pastebima tendencija, kad privačios ikimokyklinio ugdymo įstaigos nenori priimti vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, arba priima tik kai kuriuos, kurių šie poreikiai yra nedideli ar vidutiniai.

73. Ugdymo įstaigose įgyvendinama 21 prevencinė programa, skirta skatinti vaikų gerovę, padėti sunkumų patiriantiems vaikams, mažinti stigmatizavimą ir ugdyti socialinius bei emocinius įgūdžius, tačiau nepakanka informacijos, ar šių programų užtenka, kiek jos prisideda prie vaikų psichikos sveikatos stiprinimo.

74. 2020 balandžio–gegužės mėnesiais savivaldybės Tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinavimo skyrius atliko bendrojo ugdymo įstaigų apklausą lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai programų įgyvendinimo bendrojo ugdymo įstaigose situacijai apžvelgti. Tyrime dalyvavo 67 ugdymo įstaigos: 6 pradinės mokyklos, 11 pagrindinių mokyklų, 15 progimnazijų, 28 gimnazijos (tame tarpe ir viena ilgoji gimnazija), 4 specialiojo ugdymo mokyklos, 1 pagalbos mokyklai, vaikams ir tėvams savivaldybės įstaiga, 1 licėjus, 1 suaugusių pagrindinė mokykla. Tyrimo duomenys atskleidė, kad 93 proc. dalyvavusių apklausoje ugdymo įstaigų įgyvendina bent vieną lytiškumo ugdymo programą, 78 proc. ugdymo įstaigų nurodė, jog ugdymo įstaigoje yra paskirtas asmuo, atsakingas už programos įgyvendinimo koordinavimą. Lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai programos vedantieji, paprašius įvertinti kaip programa atliepia mokinių poreikius lytiškumo ugdymui, daugiausiai (75 proc.) nurodė, jog programos „iš dalis atliepia“ mokinių poreikius lytiškumo ugdymui, tačiau pastebi, jog trūksta praktinių įrankių – efektyvių metodų, „patogiai parengtos teorinės medžiagos“ (82 proc.), taip „trūksta kompetencijų efektyviam programos vedimui ugdymo galimybių“ (37 proc.), ir tik 3 proc. visų atsakiusiųjų teigė, jog „nieko netrūksta“/„jokių iššūkių nekyla“. Atkreiptas dėmesys, jog specialiųjų ugdymo įstaigų lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai programų vedantieji nurodo, kad „visi mokiniai turi intelekto sutrikimus, didelius, labai didelius specialiuosius ugdymosi poreikius, tad lytiškumo ugdymui parenkamos tik kai kurios temos, turinys – individualizuojamas“.

Problemų, kylančių vaikų švietimo srityje, sprendimo būdai:

- Steigti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiam vaikui ir jo tėvams (globėjams) terapinį ir/ ar ugdymo centrą.
- Sukurti ir įdiegti konsultavimo ir psichosocialinės pagalbos koordinavimo modelį darbui su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais vaikais.
- Užtikrinti sėkmingą vaikų, ypač turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, sveikatos ir lytiškumo ugdymą bei rengimą šeimai ugdymo įstaigose.
- Kelti specialistų, įgyvendinančių lytiškumo ugdymo programą, kompetencijas, sudaryti galimybę ugdymo įstaigoms dalytis gerąja lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai programos įgyvendinimo patirtimi, tame tarpe ir kitose šalyse pasitvirtinančiais gerosios praktikos pavyzdžiais, mokinių bei jų tėvų įsitraukimo didinimu.
- Tobulinti ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigų ir neformaliojo vaikų švietimo įstaigų pedagoginių darbuotojų ir specialistų kompetencijas.

- Plėtoti prevencinių ir kompleksinių paslaugų prieinamumą sunkumų patiriančiai šeimai, turinčiai specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų.
- Organizuoti mokymus pedagogams dirbančiais su specialiųjų ugdymosi poreikių vaikais.
- Specialistų rengimas (mokytojų padėjėjų), pasirašant trišales sutartis su mokymo įstaigomis.
- Užtikrinti, kad kiekvienas pagalbos vaikui, turinčiam elgesio ir emocijų sutrikimų, bei jo šeimai atvejis ikimokyklinio ugdymo įstaigose būtų koordinuojamas konkretaus specialisto.
- Tobulinti ikimokyklinio ugdymo įstaigose veikiančių Vaiko gerovės komisijų veiklą, bendradarbiaujant su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų tėvais (tėvai nenori pripažinti, kad vaikas turi specialiųjų ugdymosi poreikių, nenori bendradarbiauti su įstaiga ir padėti vaikui).
- Plėsti paslaugas socialines rizikos veiksnius patiriančioms šeimoms, auginančioms ikimokyklinio amžiaus vaikus, pailginant darželių grupių darbo laiką.
- Stiprinti ikimokyklinio amžiaus vaikų patyčių prevenciją.
- Vykdyti pedagogų ir tėvų švietimą psichologinio smurto prevencijos klausimais.
- Mykolo Romerio universitetas, Vytauto Didžiojo universitetas rengia paraišką projektui pagal priemonę Nr. 09.4.2-ESFA-K-714 „Formaliojo ir neformaliojo mokymosi galimybių plėtra“ Pagrindinis projekto tikslas – vykdyti pedagogų perkvalifikavimo programas, kurios suteiks galimybes pedagogams studijuoti antrą mokomąjį dalyką arba dirbti pagal antrą specializaciją.
- Įgyvendinti ugdymą šeimoje.
- Efektyvinti jaunimo mokyklas.
- Pasitelkiant įtraukiojo ugdymo principus, siekti paruošti mokyklų bendruomenes priimti ir padėti ugdytis specialiųjų ugdymosi poreikių (dėl negalių ir (ar) sutrikimų) turintiems vaikiams.
- Siūlomas įtraukiojo ugdymo organizavimo mokykloje modelis, kurį sudaro trys etapai: pasirengimas, įgyvendinimas, veiklos analizė ir tobulinimas. Kiekvieno etapo veiklos vyksta mokyklos, klasės, individualiu (mokinio) lygmenimis. Visi šie etapai glaudžiai susiję, papildo vienas kitą, yra vienodai svarbūs. Perėjimas nuo vieno etapo prie kito lankstus, tikslios ribos tarp jų nėra: veiklos pradėtos viename etape gali būti tęsiamos kitame.
- Veiksmingas ugdymo organizavimas prasideda nuo mokyklos ir jos visų bendruomenės narių pasirengimo lanksčiai atliepti kiekvieno mokinio poreikius. Nuo pasirengimo priklauso sėkmingas bendruomenės narių bendradarbiavimas, komandinis darbas, ugdymo proceso organizavimas ir jo analizė. Mokyklos resursų įvertinimas sudaro prielaidas iškeltų tikslų įgyvendinimui: tinkamam mokinių ugdymo organizavimui ir pagalbos teikimui. Pagalbos efektyvumas priklauso nuo mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų gebėjimų analizuoti savo darbą, mokinio pasiekimus, kelti naujus tikslus.
- Siekiant didinti ikimokyklinio ugdymo prieinamumą, nuosekliai planuoti bei aktyviai viešinti įstaigų plėtrą bendradarbiaujant su SĮ „Vilniaus planas“, Vyriausiojo miesto architekto skyriumi.
- Švietimo įstaigomis bendradarbiaujant su aukštosiomis mokyklomis vykdyti pedagogų pritraukimą į darželius bei mokyklas (studentų praktika, bendri renginiai, atviros veiklos ir kt.).

- Pagal galimybes gerinti ugdymo įstaigų pritaikymą judėjimo negalią turintiems bendruomenės nariams.
- Palaipsniui siekti vaikų skaičiaus mažinimo ikimokyklinio ugdymo įstaigų grupėse.
- Siekti, kad tėvų gyventojų pajamų mokestis (deklaruotų ne Vilniaus miesto savivaldybėje, o vaikai lanko Vilniaus miesto darželius) būtų perkeltas į Vilniaus miestą.
- Įtraukties modelis buvo svarstomas, Vilniaus miesto savivaldybės taryba 2020 m. gegužės 11 d. Nr. 1-520 sprendimu patvirtino 2020–2025 m. priemonių planą „Dėl kokybiškų švietimo paslaugų prieinamumo visiems Vilniaus miesto vaikams“.
- Plėtoti švietimo bendruomenėse supervizijų praktiką.
- Vykdyti tėvų švietimo sklaidą, susijusią su ankstyvąja vaikų specialiųjų poreikių diagnostika, parengiant trumpus lankstinukus, sklaidą vykdant el. būdu, tiesioginiu būdu ikimokyklinėse įstaigose, organizuojant mokymus tėvams.
- Plėsti pilietinių valandų pasirinkimo galimybes. Parengti rekomendacijas apibrėžiant galimų pilietinių valandų veiklų sąrašą.
- Skatinti bendrojo ugdymo mokyklas bendradarbiauti su nevyriausybinėmis organizacijomis, neformaliojo vaikų švietimo įstaigomis, įtraukiant nevyriausybinių organizacijų atstovus įgyvendinat Visos dienos mokyklos grupės, prevencinius užsiėmimų, pilietiškumo ugdymo ir kt. veiklas.
- Išsigryninti ugdomųjų veiklų stebėsenos mechanizmus.
- Papildomai skirti priemones (finansavimą) finansiniam mokinių raštingumo ugdymui.
- Parengti mokytojams rekomendacijas, kaip ugdyti gabius vaikus, skatinti pedagogus tobulinti kvalifikaciją.
- Papildomai skirti priemones (finansavimą) emocinio raštingumo ugdymui.
- Didesnį dėmesį skirti karjeros planavimo veikloms. Prieš rinkdamasis profesiją mokinys turėtų sau atsakyti: koks aš? Ką mėgstu veikti? Kokia veikla teikia džiaugsmo? Ką darau geriausia? Kokie mano interesai?
- Skatinti mokinių savanorystę.
- Didinti tėvų įsitraukimą ne tik informuojant tėvus apie švietimo naujienas, bet ir šviečiant apie galimybes įsitraukti į ugdymo įstaigos savivaldą, savivaldybės darbo grupes, tarybas, komisijas.
- Teikti pasiūlymą svarstymui Švietimo komitete dėl Švietimo tarybos prie Savivaldybės steigimo, inicijuoti tarpinstitucines darbo grupes, skirtingiems probleminiams klausimams spręsti.
- Organizuoti bendrus mokymus mokyklos komandoms, neformaliojo vaikų švietimo įstaigų teikėjų komandoms (švietimo teisinės bazė, advokacijos principai, komandinis darbas, konfliktų valdymas ir pan.).
- Daugiau dėmesio skirti problemai – mokytojų (taip pat ir neformaliojo vaikų švietimo įstaigų pedagogų) perdegimui. Suburti psichologų tinklą, besispecializuojantį šioje temoje, viešinti galimybes konsultuotis.
- Atlikti Visos dienos mokyklos (prailgintos grupės) kokybės analizę. Mokyklos labai skirtingai vykdo šias veiklas, vienos tiesiog vykdo vaikų priežiūros funkciją, kitos pasirenka kokią nors kryptį ir tikslingas veiklas. Galima parengti rekomendacijas mokyklos, kaip jos efektyviau galėtų išnaudoti šią priemonę (emocinio, finansinio raštingumo ugdymui, patyčių prevencijai, karjeros planavimo užsiėmimams ir kt.).

- Skatinti mokyklų, NVO ir NVŠ įstaigų partnerystę (bendros veiklos, savanorystė, galimybės NVO ir NVŠ įstaigoms įsitraukti į Visos dienos mokyklos veiklas, karjeros planavime, finansinio, emocinio bei raštingumo ugdyme).
- Skatinti didesnį pasitikėjimą mokyklų vadovais ir bendruomenėmis: jų palaikymas; bendravimo ir bendradarbiavimo kultūra; tolerancija grįsti santykiai ir lygių galimybių sudarymas kiekvienam bendruomenės nariui.
- Peržiūrėti mokyklų ir pritaikymą neįgaliems ir parengti įgyvendinimo planą. Nepamiršti universalaus dizaino principų.
- Siekti ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo tolygumo, mažinti atskirtį (ugdymo programų suderinamumas).
- Skatinti ugdymo įstaigų ir aukštųjų mokyklų bendradarbiavimą (studentų praktika mokyklose, tyrimų inicijavimas ir kt.).
- Skatinti gerosios patirties sklaidą.
- Peržiūrėti Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendrosios programos įgyvendinimą (apklausos, mokyklų ataskaitos ir kt.) ir parengti mokykloms rekomendacijas.
- Sudėtingoms situacijoms ugdymo įstaigos gali pasitelkti mediatorius, padėsiančius susitarti ir rasti geriausius sprendimus.
- Prisidedant prie „Mokykla kiekvienam“ koncepcijos, daugiau dėmesio skirti įvairovės mokyklose skatinimui, tolerancijos didinimui, kad vaikai su negalia neliktų nuošaly.
- Nors Planas apima 2021-2025 m., 2020 m. metai paskelbti Mokyklos bendruomenės metais, tad ta proga 2020 m. rudenį galima būtų organizuoti bei tęsti veiklas: bendruomeniškiausios mokyklos rinkimus; bendruomeniškumo stiprinimo viešinimo kampanijas; organizuoti metinę Vilniaus miesto mokyklų konferenciją Mokyklos bendruomenės metams paminėti.

VII SKYRIUS
JAUNIMO SITUACIJOS ANALIZĖ SAVIVALDYBĖJE

75. Savivaldybės duomenimis, daugiausia 14–29 m. jaunimo gyvena Šiaurinėje Vilniaus miesto dalyje – Verkių, Antakalnio, Žirmūnų, Pašilaičių sen. (31,2 proc.). Mažiausias jaunimo skaičius stebimas Panerių, Grigiškių, Rasų, Žvėryno seniūnijose (8,2 proc.) (plačiau – 1 priedo 1 paveiksle).

76. Nemotyvuoto jaunimo tikslinių grupių identifikavimo Vilniaus mieste pagal seniūnijas atlikto tyrimo duomenimis, nemotyvuotas jaunimas suprantamas kaip jaunimas nuo 14 iki 29 metų, kuris turi mažiau galimybių, nedirba, nesimoko, linkęs nusikalsti, patiria socialinę atskirtį, neturi saugios erdvės tobulėti, yra neaktyvus, gyvena socialinės rizikos šeimose, kuriose vyrauja socialinė, kultūrinė, ekonominė bei edukacinė krizė.

77. Remiantis atlikto nemotyvuoto jaunimo tikslinių grupių identifikavimo Vilniaus mieste pagal seniūnijas tyrimo duomenimis, Savivaldybėje 2020 m. rugsėjo 30 d. pagal amžiaus struktūrą daugiausia jaunimo yra nuo 25 metų (39,6 proc.). Mažiausias jaunimo skaičius stebimas 18–19 metų amžiaus grupėje (9,9 proc.).

78. Pagal pateiktus Užimtumo tarnybos statistinius duomenis apie užregistruotų iki 29 metų jaunų bedarbių per 2015–2020 m. laikotarpį kiekį per paskutinį pusmetį matomas ryškus sumažėjimas (nuo 2020 m. pradžios). Vertinant jaunų asmenų užimtumo situaciją 2015–2020 m. laikotarpiu užregistruotų jaunų bedarbių skaičius iki 29 metų sumažėjo 5,7 proc., o iki 24 metų – 9,4 proc. Įsidarbinusių asmenų iki 29 metų skaičius sumažėjo 0,6 proc., situacija iki 24 metų iš esmės nepasikeitė. Ryškus sumažėjimas stebimas asmenų, nusiųstų į aktyvios darbo rinkos politikos priemones. Vertinant šį rodiklį asmenų iki 29 metų sumažėjo 77,8 proc., o iki 24 metų – 83 proc.

79. Vertinant Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos duomenis, pirmą kartą jaunimui nuo 14 iki 29 metų nustatyto neįgalumo ir dalinai darbingų asmenų skaičius nuo 2015 iki 2016 m. didėjo, tačiau vėliau iki pat stebėjimų pabaigos – mažėjo. Vilniaus mieste pirmą kartą nustatyto neįgalumo ir dalinai darbingų asmenų skaičius kasmet viršijo 100 asmenų, 2020 m. pateikti duomenys tik už pirmą pusmetį siekia 88 asmenis. Tuo tarpu pakartotinai nustatyto neįgalumo ir darbingumo asmenų skaičius nuo 2015 iki 2020 m. sumažėjo nuo daugiau kaip 500 iki 295 asmenų.

80. Priklausomybės ligų centro duomenimis, 2015–2020 m. laikotarpiu daugiausiai asmenų, kurie buvo gydyti dėl priklausomybės ligų ambulatoriškai, buvo 25–34 metų. (81,3 proc.). Dvigubai daugiau asmenų nuo 19 iki 24 metų buvo gydyti ambulatoriškai lyginant su jaunimu nuo 15 iki 18 metų amžiaus. Vertinant Respublikinio priklausomybės ligų centro duomenis, stebima, kad per analizuojamą laikotarpį jaunimo iki 18 m. gydyto ambulatoriškai dėl priklausomybės ligų kiekis labai išaugo. Tuo tarpu, 19–24 metų amžiaus grupėje situacija keitėsi nežymiai, o nuo 25 iki 35 metų ambulatoriškai gydytų asmenų skaičius sumažėjo daugiau kaip 17 proc. (plačiau – 7 priedo 1 lentelėje).

81. Vertinant jaunimo, padariusio nusikalstamas veikas skaičių, matyti, kad didžiausias nusikalstamumas yra 19–23 metų ir 24–29 metų amžiaus grupėje, tai sudaro net 85 proc. visų jaunimo padarytų nusikaltimų. Jaunimo nuo 14–15 metų nusikalstamumas yra labai mažas, lyginant su kitomis jaunimo grupėmis ir siekia 1,4 proc. nuo visų jaunimo padarytų nusikaltimų. Jaunimo nusikalstamumas auga didėjant amžiui. 16–18 metų jaunuoliai įvykdo nusikaltimus vidutiniškai 9 kartus daugiau nei 14–15 metų jaunuoliai, nusikaltusių 19–23 metų jaunuolių skaičius trigubėja lyginant su 16–18 metų, 24–29 metų jaunuoliai įvykdo nusikaltimus 1,5 karto dažniau nei 19–23 metų.

82. Didžiausias nusikalstamumas stebimas pirmojo policijos komisariato (Žirmūnų, Antakalnio, Verkių, Šnipiškių, Žvėryno seniūnijos) ir antrojo policijos komisariato apimamas teritorijas (Rasų, Grigiškių, Panerių, Senamiesčio, Naujamiesčio, Vilkpėdės, Naujininkų seniūnijos).

83. Remiantis policijos komisariatuose užregistruotų asmenų, įtariamų/kaltinamų nusikaltimų padarymu duomenimis, per 2015–2019 m. laikotarpį, visose jaunimo amžiaus grupėse padarytų nusikaltimų skaičius mažėjo. Daugiausiai sumažėjo jaunimo nusikalstamumas 14–15 metų ir 24–29 metų amžiaus grupėse (plačiau – 1 priedo 2 lentelėje).

84. Vertinant atvirą darbą su jaunimu vykdančiose įstaigose jaunimo apsilankymų skaičiaus dinamiką matyti, kad kasmet jaunimo, besilankančio atvirąjį darbą su jaunimu vykdančiose įstaigose, skaičius auga (plačiau – 1 priedo 3 lentelėje).

85. Darbas su jaunimu gatvėje vykdomas trijose Vilniaus mieste esančiose įstaigose: VšĮ „DUKU“ (Pilaitės seniūnija), atvira jaunimo erdvė „Sofkė“ (Pašilaičių, Šeškinės, Viršuliškių seniūnijos), „Vilniaus socialinis klubas“ (Naujininkų seniūnija). Daugiausiai darbo su jaunimu gatvėje vykdoma Naujininkų seniūnijoje (87 proc.). Darbas su jaunimu gatvėje Naujininkuose vyksta su 14–15 metų arba 16–18 metų jaunimu. Mažiausiai pasiekiamas jaunimas gatvėje nuo 24 metų amžiaus (14 proc.) (plačiau – 1 priedo 2 paveiksle).

86. Vidutinis apsilankančių vaikų ir jaunimo skaičius per mėnesį tarp skirtingų neformalaus ugdymo teikėjų varijuoja nuo kelių asmenų iki kelių tūkstančių asmenų per mėnesį. Daugiau kaip pusė (54 proc.) neformaliojo ugdymo teikėjų nurodė, kad jų organizuojamose veiklose vaikai ir jaunimas gauna NVŠ krepšelį, daugiausiai dirbama su motyvuotu jaunimu (plačiau – 1 priedo 4 lentelėje).

87. Niekur nedirbantį ir nesimokantį jaunuolį net ir po 16 metų (iki 16 metų privalomas mokslas) gali pasiekti atvejo vadybininkai. Atvejo vadybos funkcijos teikiamos šeimoms tol, kol šeimoje yra bent vienas nepilnametis vaikas, nes atvejo vadybos paslauga nukreipta į šeimą (plačiau – 1 priedo 3, 4 paveiksluose).

88. Atvejo vadybos veiklą, dirbant su niekur nesimokančiu ir nedirbančiu, sunkumus patiriančiu, linkusiu nusikalsti jaunimu Vilniuje pasiskirstydamos pagal seniūnijas vykdo: „Pal. J. Matulaičio šeimos pagalbos centras“, „Vilniaus miesto socialinės paramos centras“, „Gelbėkit vaikus“, „Vilniaus SOS vaikų kaimas“ (plačiau – 1 priedo 5 lentelėje).

Problemų, kylančių jaunimo srityje, sprendimo būdai:

- Jaunimas dažnai identifikuojamas ne pagal amžiaus grupes, bet pagal ypatybes, todėl nėra sudaroma galimybė organizuoti neformaliojo ugdymo ir socialinių paslaugų teikimą atliepiant esamus jaunimo poreikius pagal amžiaus grupes. Nemotyvuoto ir motyvuoto jaunimo sąvokos nėra teisingai suprantamos (arba interpretuojamos laisvai). *Siūlomas sprendimas*: apibrėžti nemotyvuoto ir motyvuoto jaunimo kategorijas (pavyzdžiui: 1. Niekur nedirbantys, niekur nesimokantys, nusikaltę arba linkę nusikalsti, 2. Mokosi / dirba, nes reikia, t. y. trumpalaikiai darbai, be specialybės arba nedirbantys pagal specialybę, sunki integracija į darbo rinką, užimtumo tarnybos dalyviai ir kt.), reikalinga į(si)vesti ir vartoti apibrėžimus. Užimtumo tarnybos, policijos komisariatų, kitų vyriausybinių, savivaldos įstaigų duomenys pilna apimtimi negali būti vertinami kaip nemotyvuoto jaunimo dalinė kiekybinė statistika – asmenys registruoti minėtose įstaigose nebūtinai yra nemotyvuoti.
- Dėl jaunimo mobilumo yra sunku identifikuoti jaunimą, būdingą tik tam tikroms Vilniaus miesto seniūnijoms. Seniūnijų kontekste nėra renkama nemotyvuoto ir motyvuoto jaunimo nei kokybinė, nei kiekybinė statistika. Vilniaus mieste nemotyvuoto jaunimo dalinius duomenis galima rasti tik vertinant nusikalstamumo ir nedarbo apimtis. *Siūlomas sprendimas:* rinkti duomenis pagal seniūnijas (kiek ir kokio amžiaus jaunimo yra, kiek iš jų priskiriama vienai iš nemotyvuoto jaunimo kategorijų (pagal amžių, lytį ir kt.), kiek jaunimo programas vykdančių organizacijų veikia atitinkamoje seniūnijoje. Sukūrus kiekybinių ir kokybinių duomenų rinkimo pagal seniūnijas sistemą – stebėti koreliaciją tarp vaikų/jaunimo užimtumo paslaugas teikiančių organizacijų veikiančių seniūnijoje kiekio ir nemotyvuoto bei motyvuoto jaunimo skaičiaus, įgalinus įvairias priemones stebėti nemotyvuoto ir motyvuoto jaunimo kiekybinių ir kokybinių rodiklių parametrus. Remiantis realiais statistiniais duomenimis priimti sprendimus kur ir kokio tipo paslaugų trūksta, kur reikia gerinti jų kokybę ir kt. Sukurti kiekybinių ir kokybinių jaunimo duomenų rinkimo pagal seniūnijas sistemą, remiantis jais plėtoti jaunimui teikiamas paslaugas.
- Jaunimo nusikalstamumas auga didėjant amžiui. Statistika rodo, kad 16–18 metų jaunuoliai įvykdo nusikaltimus vidutiniškai devynis kartus daugiau nei 14–15 metų jaunuoliai, nusikaltusių 19–23 metų jaunuolių skaičius trigubėja lyginant su 1–18 metų, 24–29 metų jaunuoliai įvykdo nusikaltimus pusantro karto dažniau nei 19–23 metų. Galima daryti išvadą, kad perėjimas nuo privalomo formalaus švietimo (iki 16 metų) į kitą gyvenimo etapą yra labai svarbus momentas priimant sprendimus, dėl tolimesnių gyvenimo veiksmų. *Siūlomi sprendimai:*

1. Didinti finansuojamų programų skaičių 14–15 metų paaugliams: užimtumo skatinimas su tikslu pasirinkti profesiją (profesijos pristatymai mokyklose, neformalaus ugdymo erdvėse, atitinkamų kompetencijų ugdymas ir t. t.). Bendradarbiaujant su Savivaldybės Jaunimo skyriui pavaldžiomis įstaigomis, kaip VšĮ Vilniaus neformaliojo ugdymo ir savanorystės centras, atvirų vaikų ir jaunimo centrų, klubų, NVO sektoriaus, Savivaldybės administracijos Kultūros, Sporto skyrių pavaldžių įstaigų specialistais, VJOSAS ir „Lijot“ priklausančiomis organizacijomis, privataus sektoriaus, profesionalaus sporto, kultūros įstaigų atstovais inicijuoti, organizuoti teorines ir praktines profesijos, specialybės pažinimo sesijas 14–29 metų amžiaus jaunimui. Bendradarbiaujant su Lietuvos moksleivių sąjunga, Savivaldybės Bendrojo ugdymo skyriumi plėsti socialinių-pilietinių valandų rinkimo įstaigų sąrašą, sistemintą informaciją pateikti patrauklioje platformoje. Nusikalstamumą mažinti užimtumu Savivaldybės Jaunimo skyriui prisidedant (viešinant idėją – informuojant jaunimą) apie galimybę dalyvauti „Kuriu Vilnių“ projekte (jei ne kaip projekto teikėjams, tuomet kaip įgyvendintojams: savanorystė, praktika, darbo sutartys). Taip pat aktyviau bendradarbiaujant Savivaldybės Jaunimo ir Viešosios tvarkos skyriams organizuoti pozityvias ir įtraukiančias edukacijas, jas pristatyti miesto mokyklose, neformaliojo ugdymo įstaigose, viešose erdvėse, socialinių medijų kanalais.

2. Didinti realų bendradarbiavimą tarp seniūnijų (kaimynijų projektai), mokyklų, profesinio, aukštojo mokslo įstaigų - skatinti ir motyvuoti tęsti jaunuolių užimtumą po pagrindinės mokyklos. Užimtumo programas kurti nemokamas, prieinamas visiems socialiniams sluoksniams.

3. Inicijuoti bendradarbiavimo projektus su kitomis ES sostinėmis, viešinti, suteikti galimybę dalyvauti tarptautinio mokyklinio ugdymo (-si), mobilumo iniciatyvose, judėjimuose NVO sektoriuje, kaip „YFU Lietuva“, „Eurodesk Lietuva“, „Junior Achievement“.

- Savivaldybės seniūnijose yra organizuojamos atvejo vadybos socialinės paslaugos vaikams ir jaunimui tik iki 18 metų. Pasiekus pilnametystę tiek jaunuolis, tiek šeima nebetenka šios paslaugos. Atvejo vadybos paslaugos kontekste yra aktyviai dirbama su šeima, tačiau visas pagalbos teikimas orientuotas į šeimoje augančius vaikus ir jaunimą. Specialistai, vykdantys atvejo vadybos funkcijas pasiekia jaunimą, kuris niekur nesimoko, nedirba, linkęs nusikalsti. Vykdant atvejo vadybos funkcijas, dažniausiai šeimai teikiamos informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo paslaugos. Kaip parodė tyrimo rezultatai, labiausiai sunkumus patiriančioms šeimoms reikalingos socialinių įgūdžių ugdymo paslaugos, problemų sprendimo ir konfliktinių situacijų įveikimo mokymai. *Siūlomas sprendimas*: ilginti atvejo vadybai priskirtinų asmenų amžiaus trukmę. Individualiam šeimos atvejui taikyti tik tai šeimai reikalingus metodus ir įrankius problemoms spręsti. Sprendžiant individualų šeimos atvejį teoriniais ir praktiniais aspektais, bendradarbiauti, konsultuotis su Vilniaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro, Jaunimo linijos, „Sveiko miesto“ specialistais, Vilniaus miesto vardą turinčiomis meno, muziejų, mokslo ir kt. institucijomis.
- Darbo su jaunimu gatvėje kompleksinių paslaugų teikimo klausimas. Šiuo metu Vilniuje dirba trys organizacijos, kurios yra finansuojamos iš Savivaldybės biudžeto: VšĮ Pal. J. Matulaičio socialinis centras, VšĮ Vilniaus socialinis klubas ir VšĮ „DUKU“. *Siūlomas sprendimas*: reikalinga didinti kompleksinių paslaugų vaikams ir jaunimui prieinamumą ir daugiau dėmesio skirti konkrečiam asmeniui. Turėtų būti sprendžiamos konkrečios socialinės problemos, pasitelkiant neformalųjį ugdymą - plėtojamos įvairios darbo su vaikais ir jaunimu formos (teikiant įvairias socialines paslaugas, tokias kaip konsultavimas, tarpininkavimas, informavimas, palydėjimas, teisių atstovavimas, bendruomenės telkimas, įgūdžių ugdymas, neformalusis ugdymas ir kt.).
- Remiantis tyrimo duomenimis, įvairaus amžiaus jaunimui trūksta patalpų (centras, erdvė, kt.) Pilaitės mikrorajone. *Siūlomas sprendimas*: surasti patalpas, sukurti centrą, erdvę, kt.

- Jaunimo grupių identifikavimas pagal amžiaus grupes:

1. **Jaunimas iki 16 metų.** Šios amžiaus grupė jaunimas dažnai apibūdinamas kaip maištingas, linkęs rizikuoti, priimti įvairius iššūkius. 14–16 metų jaunimas dažniausiai pirmą kartą pabando įvairaus pobūdžio svaigalų, psichotropinių medžiagų (toliau – PM). PM vartojantis jaunuolis po kurio laiko tampa apatišku, praranda norą domėtis viskuo, dėl to prastėja tiek pasiekimai, tiek dalyvavimas visuomeninėje veikloje. Specialistai nurodė, kad spręsdami opiausias su jaunimu susijusias problemas, kaip PM vartojimas bei mokyklos nelankymas, dažnai susiduriama su švietimo sistemos nelankstumu, kuomet mokiniai pasitraukę iš švietimo sistemos sugrįžti nebegali, o alternatyvų, kurios būtų patrauklios jaunimui trūksta. Kita problema - tėvų nenoras aktyviai dalyvauti atžalų gyvenime. Tokiu atveju nesusiformuoja jaunuolio vertybės, arba susiformuoja netinkamai. Tam įtakos turi ir nepakankamas jaunimo užimtumas po pamokų, atitraukiant ir nesudarant galimybių jaunimui leisti laiką gatvėje. *Siūlomas sprendimas*: plėsti jaunimo darbuotojų tinklą, kurie specializuojasi jaunimo informavime ir konsultavime PM klausimais. Tai daryti bendradarbiaujant su Visuomenės sveikatos biurais, NAKTD, Policijos komisariatais (ir kt.), Vilniaus naktinio aljanso specialistais, jaunimo pasilinksminimo, laisvalaikio praleidimo (sportas, kultūra), kt. susibūrimų vietų administratoriais, NVO sektoriumi. Svarbu informuojant ir konsultuojant neapsiriboti tik pažeidžiamiausia jaunimo amžiaus grupe, kryptingai ir tikslingai dirbti informuojant vyresnio amžiaus jaunimą 23–29 metų (nes informacija apie PM vartojimą dažnu atveju jaunesnio amžiaus asmenų grupėms perduodama iš vyresniųjų). Inicijuoti švietėjišką – sąmoningo vartojimo, pasekmės, švietimo veiklą (pavyzdys – „Be safe lab“ projektas, inicijuojamas NAKTD lauko festivaliuose). Informaciją teikti ne tik kontaktinės konsultacijos metu, o ir anonimiškai – pavyzdžiui socialinėse medijose plėtojant garsines, tekstines, rubrikas, video reportažus. Reikalinga daugiau dirbti su pačia šeima-tėvais, globėjais – įtraukti į PM pažinimą ir juos, informuoti kaip jaunuoliai bendrauja, iš ko galima atpažinti vartojimo požymius, informuoti kaip kalbėti su jaunu žmogumi apie PM vartojimą.
2. **Jaunimas nuo 16 iki 18 m.** Šios amžiaus grupės jaunimas susiduria su dviem pagrindinėmis problemomis – trūksta jų poreikius ir interesus atliepiančių užsiėmimų, nes neformaliojo ugdymo užsiėmimai daugiausiai orientuoti į jaunesnio amžiaus vaikus, taip pat kyla sunkumai siekiant įsidarbinti. Dėl užimtumo trūkumo jaunimas daugiausiai laiko leidžia gatvėje, draugų kompanijose, kavinėse. Nuo 16 metų jaunimas, kuris nelanko švietimo įstaigų ir nedirba, specialistams tampa labai sunkiai pasiekiamas – toks jaunimas dažniausiai identifikuojamas sunkumus patiriančiose šeimose. Iškyla nesaugaus lytinio akto, neplanuoto nėštumo rizikos ir neretai kraštutiniai sprendimo būdai. 16 – 18 metų jaunimas, gyvenantis bendruomeniniuose vaikų globos namuose, susiduria su iššūkiu išsikraustyti iš laikinų namų, nes niekur nesimokantys aštuoniolikmečiai, turi palikti globos įstaigą. *Siūlomi sprendimai:* 1) didinti neformaliojo švietimo veiklų spektrą (mokamą ir nemokamą) atliepiantį vyresnio jaunimo poreikius, 2) suteikti didesnes lengvatas, skirti daugiau dėmesio (darbdaviui, socialiniam darbuotojui, darbuotojui) pirmojo įsidarbinimo periodu. Aktyvesnė ir gilesnė mentorystė darbuotojui, 3) suteikti galimybę jaunuoliui likti globos namuose iki kol ilgalaikių (pvz., bandomasis laikotarpis darbovietėje) pajamų gavimo. Palaikyti ryšį su jaunuoliu, sekti jo pasiekimus, pasiūlyti galimybę grįžti į globos namus sutartam laikotarpiui iki kito darbo susiradimo ir pan.), 4) jaukus, suprantamas, atviras informavimas apie lytinį aktyvumą ir jį lydinčius dalykus. Galimybė gauti apsisaugojimo priemones nemokamai ar už mažesnę kainą (ši problema aktuali ir reikalinga plėtoti sprendimo būdus ir vyresnėse amžiaus grupėse).
3. **Jaunimas nuo 18 iki 24 metų.** Jaunimas nuo 18 iki 24 metų išskiriamas į dvi grupes. Viena nemotyvuoto jaunimo grupė apibūdinama kaip jaunimas, kuris studijuoja, bet nedalyvauja visuomeninėje veikloje, laiką dažniausiai leidžia gatvėje, kavinėse. Kita grupė apibūdinama kaip

niekur nesimokantis ir nedirbantis jaunimas. Studijuojantis, bet visuomeninėje veikloje nedalyvaujantis jaunimas susiduria su informacijos apie galimybes įsijungti į jį dominančias veiklas trūkumu. Niekur nesimokantis ir nedirbantis jaunimas yra sunkiausiai pasiekiamas specialistams, nes daug laiko praleidžia gatvėje, su draugais. *Siūlomas sprendimas*: investuoti finansus (kiekis priklauso nuo atvejo) į jau esamas ir plėtojamas informavimo platformas bendradarbiaujant su NVO, privačiuoju, valstybiniu sektoriais. Naudoti kuo įvairesnes komunikacijos priemones ir erdves norint pasiekti tikslinę auditoriją, komunikuojant stengtis gauti grįžtamąjį ryšį, nuolat atlikti jaunuolių informacijos priėmimo stebėseną. Informuoti ne tik miesto jaunimą, bet skirti dėmesio ir regionų, užsienio jaunimui, kad atvykę į Vilnių jie jau žinotų kur ieškoti informacijos ir rasti reikiamus atsakymus (informacijos teikimo ir gavimo tema aktyviau bendradarbiauti su Jaunimo reikalų departamentu, kitomis savivaldybėmis, šalimis). Pavyzdžiui – sukurti nemokamą mobiliąją programėlę tiek mieste jau gyvenantiems, tiek naujai atvykusiems, kur bus talpinama visa reikalinga informacija: viešojo transporto maršrutai, kiti žemėlapiai, lankytinos vietos, kultūros, sporto erdvės (apsilankymų kainos), akademinės veiklos galimybės, darbo pasiūlymai, kita aktuali informacija. Programėlė galėtų būti kuriama, plėtojama kaip baigiamasis studentų (BA, MA) darbas (VU, VGTU, VDA, VTDK, VDK, kita), administruojama Savivaldybės Jaunimo skyriaus ar skyriui pavaldžios įstaigos.

4. **Jaunimas nuo 24 iki 29 metų.** Apie 24–29 metų amžiaus grupės jaunimą duomenų turima mažiausiai. Šiai jaunimo amžiaus grupei trūksta užimtumo, atkreiptinas dėmesys, kad reikalingos tęstinės paslaugos, kaip pvz., Užimtumo tarnybos teikiamas konsultavimas įsidarbinimo klausimais. Specialistų nuomone, tokios įstaigos teikia įvairias konsultacijas, tačiau paslaugos yra vienkartinės, neužtikrinamas paslaugų tęstinumas, todėl pagalba yra momentinė. *Siūlomas sprendimas:* atkreiptinas dėmesys, kad tokio amžiaus jaunimas jau dirba, yra įgijęs (bent vieną) aukštąjį išsilavinimą, kuria šeimą. Organizuoti fokusuotas grupes, susitikimus su būtent tokio amžiaus jaunuoliais norint identifikuoti aiškius jų poreikius (būsto įsigijimas – paskola (finansinis raštingumas), VMI, Sodros dėsningumų žinojimas, sveikatos apsaugos sistemos išmanymas, šeimos kūrimas (neplanuotas nėštumas) ir švietimas apie tai, darbo kodekso pažinimas, neformali veikla, kaip savanorystė, verslo kūrimas ir plėtra. Išlieka aktualus PM klausimas – sukurti fizines, virtualias erdves anoniminėms konsultacijoms, sukurti darbo vietas specialistams, kurie dirbtų būtent su vyresniu jaunimu ir sugebėtų pateikti informaciją nesulaukus kreipimosi – pavyzdžiui, Facebook komunikacijos strategija rubrikomis ar tinklalaidėmis stiprius prekės ženklus turinčiose platformose: LRT, kiti radijai ir televizijos, nuomonės formuotojai, bendros darbo erdvės (*hub'ai*) ir pan.

- **Negalią turintis jaunimas**. Vilniaus mieste yra kelios mokyklos, kuriose mokosi jaunimas su spec. poreikiais. Neformalus ugdymas ir socialinė pagalba tokiam jaunimui yra teikiama tik mokyklos viduje, tačiau visai nėra organizuojamų veiklų už mokyklos, aukštojo mokslo ribų, trūksta integracijos į visuomenę. Opi išlieka vyresnio amžiaus negalią turinčio jaunimo įtrauktis į darbo rinką, galimybių stoka kuriant šeimą. *Siūlomi sprendimai:*
- Sukurti darbo, savanoriškos veiklos, laisvalaikio praleidimo erdves negalią turintiems. Miesto infrastruktūrą pritaikyti atliepiant konkretiems poreikiams (pvz. liftai, laiptų keitimai į užvažiuojamuosius takus, ryškios spalvos-užrašai, lankstus viešasis transportas). Edukuoti vaikus jaunimą apie negalią patiriančius ir jų nestigmatizavimą.
- Bendradarbiaujant su kitais Savivaldybės skyriais, Visuomenės sveikatos biuru, Užimtumo tarnyba, Neįgaliųjų reikalų departamentu, NVO, privačiais sektoriais, ugdymo, savanorystės įstaigomis inicijuoti kūrimą, realiai kurti darbo, praktikos, savanorystės vietas įvairaus darbingumo lygio jaunuoliams.

- Dirbti ne vien tik su negalią turinčiuoju, bet ir jo aplinka: šeima, globėjais, tėvais, mokslo, laisvalaikio praleidimo, darbo, savanorystės įstaigomis. Suteikti kompleksines paslaugas-konsultacijas pagal konkretų asmens, asmenų grupės atvejį.
- Vaikų ir jaunimo centrų, atvirų jaunimo centrų ir atvirų jaunimo erdvių Vilniaus mieste užimtumo, profesinio orientavimo, darbinių įgūdžių ir sportinių aikštelių trūkumas. Jaunimas neturi kur sportuoti po pamokų. Profesinio orientavimo trūkumas pasirenkant profesiją. *Siūlomi sprendimai:* 1) sukurti tinkamas sąlygas ir rasti galimybes vaikams sportuoti lauke, 2) sudaryti galimybes konsultuoti jaunimą profesinio orientavimo klausimais, tinkamai nukreipti ir organizuoti atitinkamus susitikimus.
- Vaikų ir jaunimo centrai nepakankamai dėmesio skiria jaunimo verslumui ugdyti. Nepakankamai sudaromos sąlygos jauno žmogaus motyvavimui dalyvauti jo poreikius atitinkančioje veikloje, skatinamas tobulėti, ugdyti verslumo bei darbo rinkai reikalingus įgūdžius. *Siūlomas sprendimas*: kiekviename vaikų ir jaunimo centre dirbti vadovaujantis atviro darbo su jaunimu principais. Turėti kompetentingus jaunimo darbuotojus, kurie galės konsultuoti, bendrauti, patarti jaunam žmogui. Patys lankytojai turi būti įtraukiami į veiklų organizavimą. Turi būti organizuojamos programos ir veiklos, kurios atitiktų galimybes jaunimui ugdytis verslumo bei darbo rinkai reikalingus įgūdžius. Pvz., verslininkų pokalbiai su jaunimu, naudojant skaitmenines technologijas ir atitinkamai pagal jaunimo poreikius.
- Ne visuose klubuose, atvirojo jaunimo centruose sudarytos galimybės į veiklas įsitraukti socialinę atskirtį patiriantiems ar mažiau galimybių turintiems jauniems žmonėms ir skatinti jų socialinę integraciją. *Siūlomas sprendimas*: organizuoti grupinius užsiėmimus, kurie bus orientuoti į savęs pažinimą, įgūdžių ugdymą, įtraukti socialiai pažeidžiamą, mažiau galimybių turintį jaunimą. Turi būti vykdomas bendradarbiavimas su įvairiomis institucijomis, kurios atsakingos už mažiau galimybių patiriantį jaunimą, skatinsime per pokalbius, santykio kūrimą su socialinę atskirtį patiriančiu jaunimu, dalyvauti jaunimo centrų veiklose. Grupiniai užsiėmimai sukurs saugią bendraminčių atmosferą, ši jaunuolių tikslinė grupė galės jaustis jaukiai ir saugiai, taip stiprinant jų savivertę bei sprendžiant emocinius sunkumus. Skatinti priimti vaikus iš Vaiko gerovės komisijos, kuriems paskirta minimalioji priežiūra (turi būto patvirtintos programos dirbant su šios grupės vaikais).
- Ne visuose centruose įrengtos patrauklios patalpos jaunimui įgyvendinti veikloms. Trūksta šiuolaikinių, modernių technologijų ir veiklų jaunimui. *Siūlomas sprendimas*: įrengti patalpas, kurios galėtų būti daugiau patrauklios šiuolaikiniam jaunimui. Atliktas remontas ir sumontuota šiuolaikinė ugdomoji technika.
- Trūksta daugiau patrauklios informacijos apie veiklas pateikimo būdus, galimybes jaunimui. *Siūlomas sprendimas:* sukurti jaunimui skirtą mobiliąją programėlę (plėtoti jau siūlytą programėlę), kurioje būti viešinamos centrų veiklos, renginiai, užsiėmimai. Programėlėje vyktų virtualūs žaidimai, seminarai. Talpinama informacija apie darbo skelbimus ir galimybes savanoriauti.
- Nepakankamas bendradarbiavimas su kitomis savivaldos, vyriausybinio, europinio lygmens institucijomis, kurių specializacija ne vien tik darbas su vaikais ir jaunimu, o ir platesnis pasirinkimų laukas: kultūra, sportas, aplinkosauga, švietimas, menai, politika, kt. Trūksta mokymų 16–29 metų jaunimui apie paraiškų rengimą (finansavimui gauti), verslumo skatinimui. Projektų krypčių spektras platus – nuo mažos reikšmės vietiniame lygmenyje iki didelių sąmatų ir ilgalaikių projektų vystymo. Nepakankamai ištirtas jaunimo poreikis, neskatinamas iniciatyvumas. *Siūlomas sprendimas*: rekomenduojamas bendradarbiavimas (pasirašant sutartis) su kitomis institucijomis (juridinis statusas nesudaro didelės reikšmės), stipriais prekės ženklais, kurie atlieptų jaunimo poreikius. Susieti problemos sprendimą su jaunimo užimtumo skatinimu, realiomis praktikos ir įsidarbinimo galimybėmis (karjeros planavimas, plėtra). Tokią paslaugą teikti B2C, B2B, C2C sektoriuose. Motyvuoti vyresnįjį

jaunimą ugdyti atsakomybės, bendruomeniškumo, iniciatyvumo kompetencijas įtraukiant į projektų kūrimą bei plėtrą jaunesnįjį jaunimą („Big Brother – Big Sister“ programa, šios programos atitikmenys, galimi nauji, unikalūs modeliai problemos sprendimui). Tikslinę auditoriją *rasti* bendradarbiaujant su NVO, mokyklų, neformalaus ugdymo įstaigomis.

VIII SKYRIUS
PLANO ĮGYVENDINIMAS, FINANSAVIMAS IR ĮGYVENDINIMO KONTROLĖ

89. Planas įgyvendinamas 2021–2025 metais.

90. Planas finansuojamas iš Savivaldybės biudžeto lėšų, taip pat iš kitų šaltinių.

IX SKYRIUS
PLANO ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI

91. Planas bus vertinamas pagal šiuos kriterijus:

91.1. iškritusių iš švietimo sistemos asmenų iki 18 metų skaičius;

91.2. finansuojamų socialinių pedagogų, mokytojų padėjėjų, psichologų, specialiųjų pedagogų etatų skaičius;

91.3. bendrojo ugdymo mokyklose nesimokančių mokinių dalis (proc. nuo bendro mokyklinio amžiaus mokinių skaičiaus);

91.4. vaikų, lankančių neformaliojo ugdymo įstaigas, skaičius;

91.5. pedagogams suteiktų kvalifikacinių kategorijų skaičius;

91.6. patiriančių nepalankias gyvenimo situacijas vaikų, dalyvaujančių (įtrauktų) nevyriausybinių organizacijų organizuojamoje veikloje vaikams, dalis iš bendro mokyklinio amžiaus vaikų skaičiaus (proc.);

91.7. vaikų, kuriems suteiktos dienos socialinės priežiūros paslaugos vaikų dienos centruose, skaičius;

91.8. globėjų (rūpintojų), gaunančių globėjų ir įtėvių mokymo ir konsultavimo paslaugas, skaičiaus didėjimas, lyginant su bendro globėjų (rūpintojų) skaičiumi (proc.);

91.9. šeimų, kurioms esant krizinėje situacijoje suteiktos kompleksinės paslaugos, skaičius;

91.10. paremtų asocijuotų nevyriausybinių organizacijų, dirbančių vaiko gerovės srityje, skaičius;

91.11. socialinių darbuotojų, dirbančių su socialiai pažeistomis šeimomis, skaičius;

91.12. darbuotojų, dirbančių vaiko gerovės srityje ir patobulinusių kvalifikaciją, skaičius;

91.13. institucinėje globoje mažėjantis vaikų skaičius;

91.14. ilgalaikių socialinių paslaugų poreikio patenkinimo lygis;

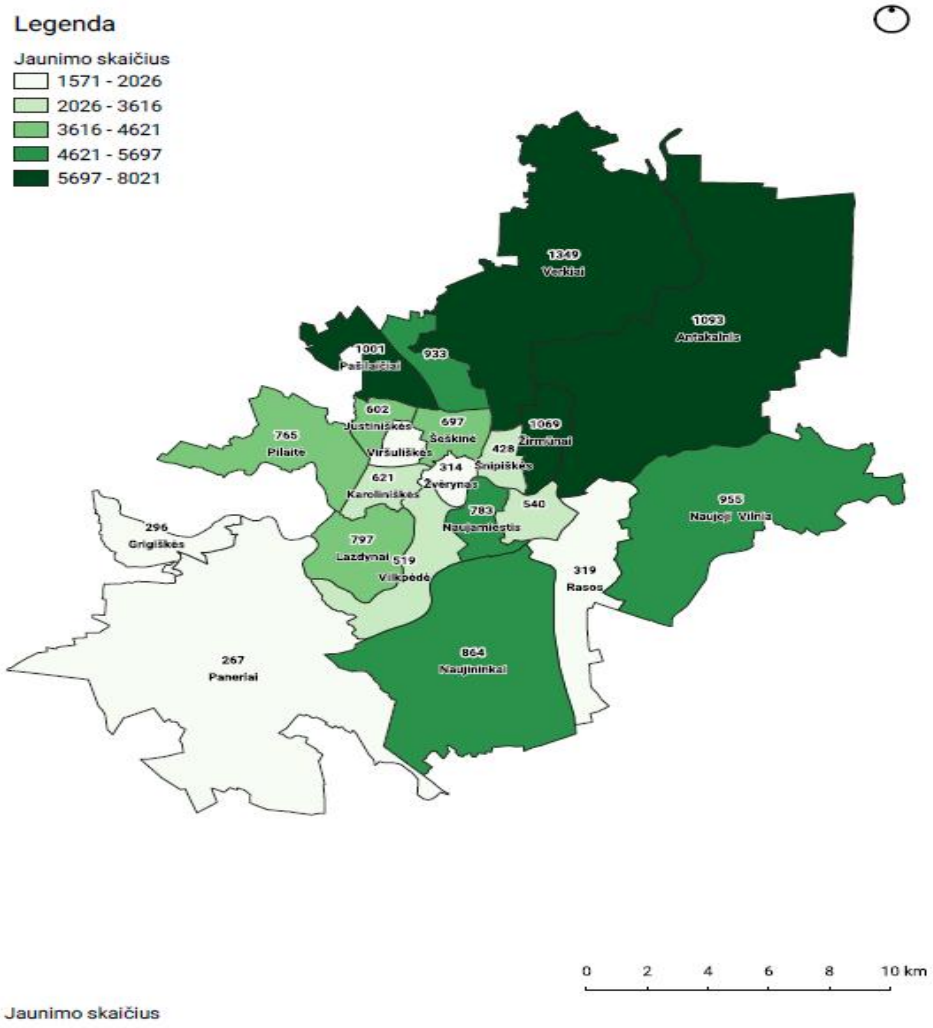
91.15. socialinės paramos tikslingumas;
91.16. paremtų ir įgyvendintų projektų skaičius;
91.17. vaikų ir jaunimo socializacijai tenkanti lėšų dalis nuo bendros finansavimo dalies;
91.18. bendruomeninių socialinių paslaugų neįgaliesiems (vaikams ir suaugusiems) asmenims poreikio patenkinimo lygis nuo identifikuoto socialinių paslaugų poreikio;
91.19. sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo pagerėjimas – suteiktų paslaugų skaičiaus didėjimas, laukimo eilės pas gydytojus specialistus trukmės mažėjimas;
91.20. žindomų iki 6 mėnesių amžiaus kūdikių, skaičiaus didėjimas;
91.21. minimalios vaikų skiepijimo aprėpties Savivaldybėje užtikrinimas (ne mažiau nei 90 proc., nuo tymų ir raudonukės ne mažiau nei 95 proc.);
91.22. vaikų, turinčių antsvorį ar nutukimą, skaičiaus mažėjimas;
91.23. vaikų, turinčių regos sutrikimus, skaičiaus mažėjimas;
91.24. vaikų, kurių KPI indeksas per aukštas, skaičiaus mažėjimas;
91.25. vaikų, užsiimančių aktyvia fizine veikla bent 60 minučių per dieną, didėjimas (proc.);
91.26. vaikų, vartojančių psichoaktyviąsias medžiagas, skaičiaus mažėjimas;
91.27. nusižudžiusių vaikų skaičiaus mažėjimas;
91.28. abortų skaičiaus sumažėjimas 15–17 metų amžiaus merginų tarpe;
91.29. nepilnamečių merginų (15–17 metų) gimdymų skaičiaus sumažėjimas;
91.30. sergamumo lytiškai plintančiomis infekcijomis naujų atvejų skaičiaus sumažėjimas 14–29 metų amžiaus grupėje;
91.31. veikiančių mobiliųjų komandų, teikiančių psichosocialines paslaugas vaikui ir šeimai, skaičiaus didėjimas;
91.32. vaikų ir paauglių psichiatrijos dienos stacionaro paslaugas teikiančių įstaigų skaičiaus didėjimas;
91.33. saugumo stebėjimų dronais nepilnamečių susibūrimo vietose skaičius.

_____

Šeimos ir vaiko gerovės plėtros
2021–2025 metų veiksmų plano
1 priedas

PLANĄ PAPILDANTYS DUOMENYS: LENTELĖS, GRAFIKAI, PAVEIKSLAI

1. 14–29 metų jaunimo skaičius pagal seniūnijas pateikiamas 1 paveiksle.

1 pav. Jaunimo skaičius pagal Vilniaus miesto seniūnijas 2020 m.

2. 1 lentelėje pavaizduotas ambulatoriškai nuo priklausomybės ligų gydytų asmenų ir neįgalių asmenų pokytis per 2015–2019 m. laikotarpį.

1 lentelė. Ambulatoriškai nuo priklausomybės ligų gydytų asmenų ir neįgalių asmenų pokytis per 2015–2019 m. laikotarpį.

Įstaiga	Rodiklis	Amžius	2015	2019	Pokytis, proc.
Respublikinis priklausomybės ligų centras	Ambulatoriškai nuo priklausomybės ligų gydytų asmenų skaičius	Iki 14 m.	4	65	1525,0
		15–18 m.	17	114	570,0
		19–24 m.	176	184	4,0
		25–35 m.	1307	1073	(-17,9)
Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba	Pirmą kartą nustatytas neįgalumas	1–-29 m.	163	138	(-15,3)
	Pakartotinai nustatytas neįgalumas	14–29 m.	525	295	(-43,8)

3. Jaunimo nusikalstamumo 14–15 metų ir 24–29 metų amžiaus grupėse pokytis pavaizduotas 2 lentelėje.

2 lentelė. Jaunimo padarytų nusikaltimų pokytis per 2015–2019 m. laikotarpį

Užregistruota asmenų, įtariamų / kaltinamų padarius nusikalstamas veikas				
Policijos komisariatų duomenys	**Amžius**	**2015 m.**	**2019 m.**	**Pokytis, proc.**
	14–15 m.	208	147	(-29,3)

	16–18 m.	1303	1046	(-19,7)
	19–23 m.	3838	2963	(-22,7)
	24–29m.	5524	3970	(-28,1)

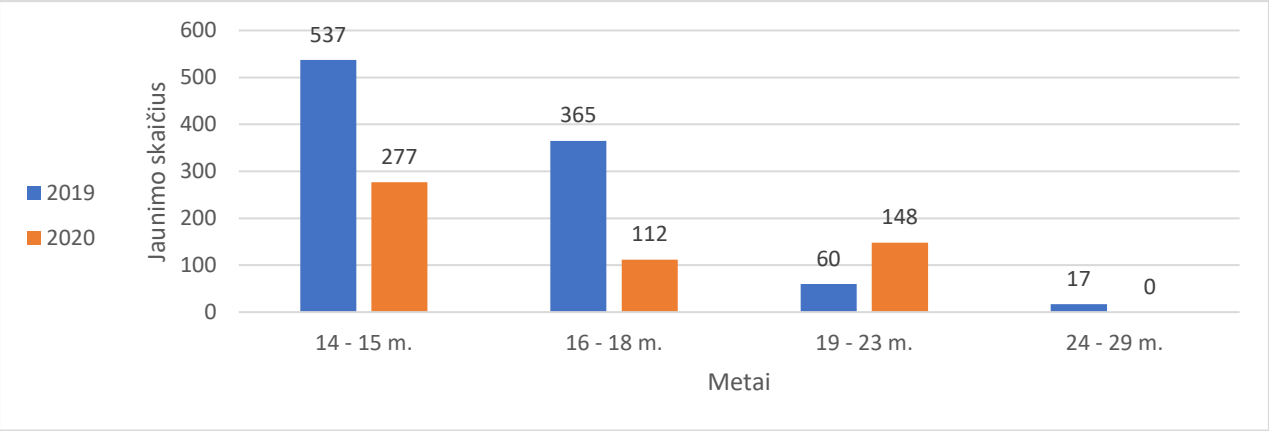
4. Atvirą darbą su jaunimu vykdančiose įstaigose jaunimo apsilankymų skaičiaus dinamika pavaizduota 3 lentelėje.

3 lentelė. Jaunimo, besilankančio atvirąjį darbą su jaunimu vykdančiose įstaigose, pokytis.

Apsilankymų skaičius, neunikalūs asmenys				
Rodiklis	**Amžius**	**2015 m.**	**2019 m.**	**Pokytis, proc.**
Atviras jaunimo centras MES	14–29 m.	4000	14747	368,8
Atviras jaunimo centras „Žalianamis“	14–29 m.	2690	6131	227,9
Naujininkų atvira jaunimo erdvė „Padėk pritapti:“	14–29 m.	60	90	150
Atvira jaunimo erdvė „Sofkė“	14–29 m.	82	81	(-1,2 proc.)

5. Darbo su jaunimu gatvėje paslaugų dinamika pavaizduotas 2 paveiksle.

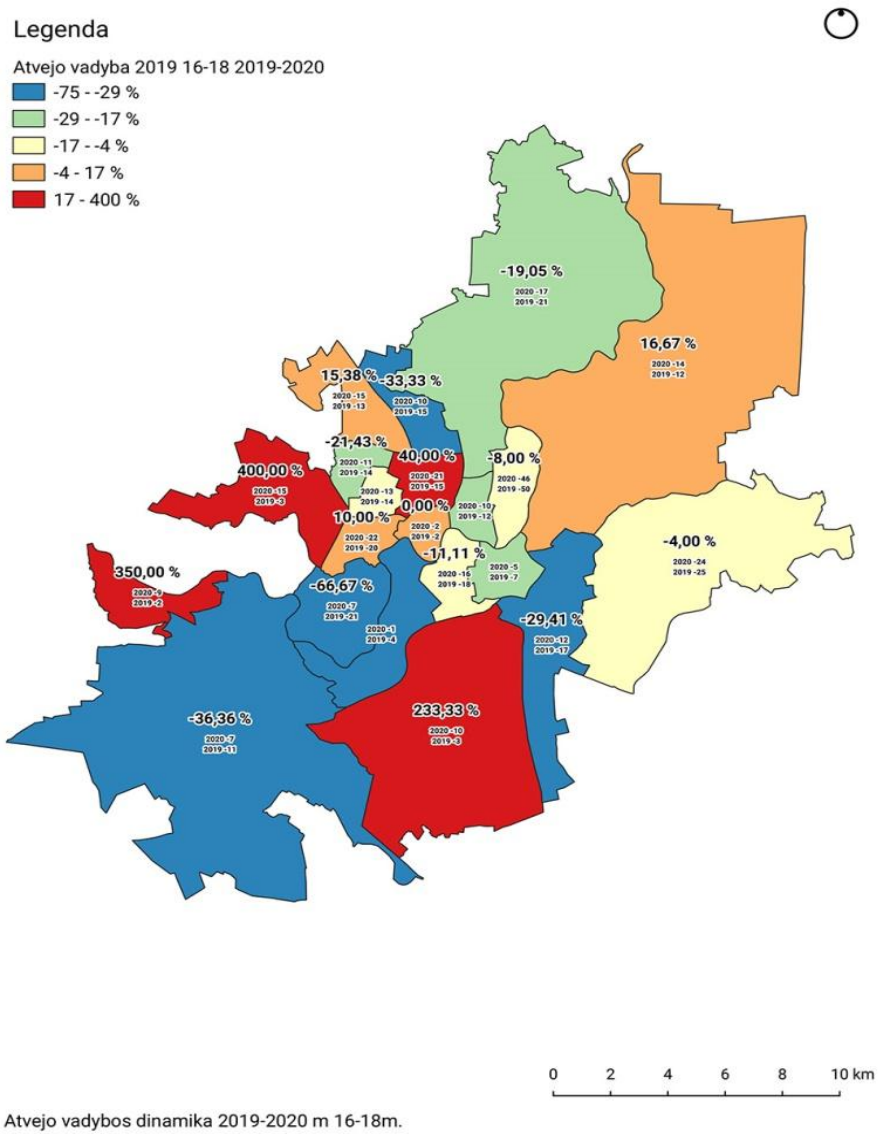
2 pav. Jaunimui suteiktų paslaugų, vykdant atvirą darbą su jaunimu gatvėje, dinamika.

6. Vaikų, lankančių neformaliojo ugdymo veiklas, gaunančių NVŠ krepšelį dalis pavaizduota 4 lentelėje.

4 lentelė. NVŠ krepšelį gaunančių vaikų dalis.

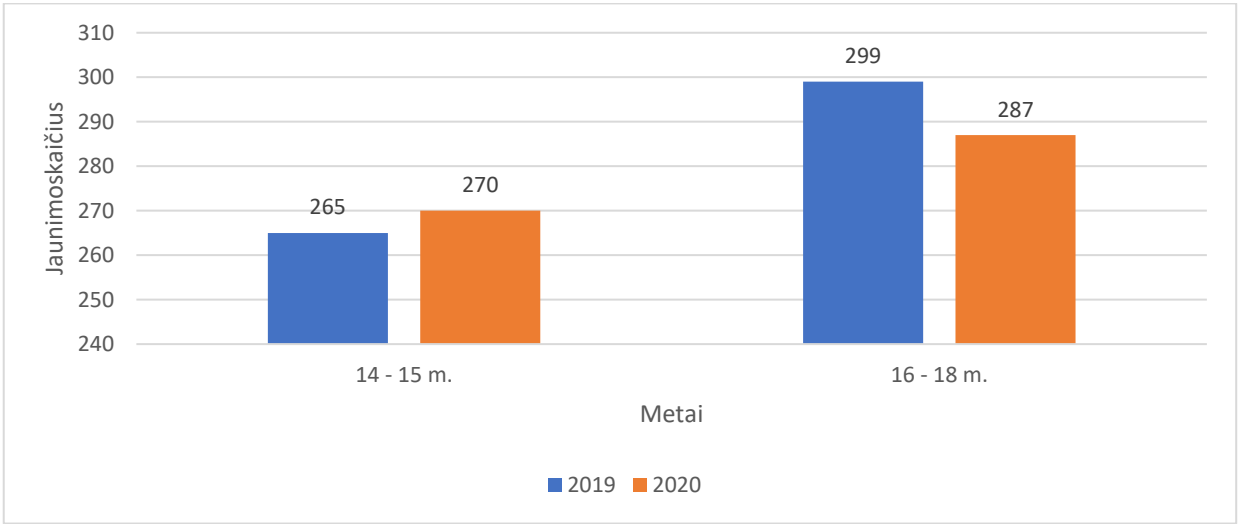
NVŠ krepšelį gaunančių vaikų dalis	Teikėjų skaičius
0–25 proc.	8
26–50 proc.	16
51–75 proc.	11
76–100 proc.	18

Atvejo vadybos dinamika 2019-2020 m 16-18m.

3 pav. Atvejo vadybos paslaugas gavusių 16–18 metų jaunimo dalis 2019–2020 m.

7. 14–18 metų vaikų, kurių šeimoms taikoma atvejo vadyba, pokytis per 2019–2020 metus pavaizduotas 4 paveiksle.

4 pav. Vaikų, kurių šeimoms taikoma atvejo vadyba, skaičiaus dinamika

8. Atvejo vadybos paslaugas niekur nesimokančiam ir nedirbančiam, sunkumus patiriančiam, linkusiam nusikalsti jaunimui Vilniuje teikiančios organizacijos pavaizduotos 5 lentelėje.

5 lentelė. Vilniaus mieste atvejo vadybos funkcijas vykdančios įstaigos.

Atvejo vadybos socialines paslaugas teikiančios įstaigos	Seniūnijos, kuriose vykdoma atvejo vadybos funkcija	Seniūnijos, kuriose dirba su nesimokančiu ir nedirbančiu jaunimu	Seniūnijos, kuriose dirba su sunkumus patiriančiu, linkusiu nusikalsti jaunimu	Seniūnijos, kuriose dirba su motyvuotu jaunimu
Pal. J. Matulaičio šeimos pagalbos centras	Justiniškių, Šeškinės, Viršuliškių			
Vilniaus miesto socialinės paramos centras	Antakalnio, Grigiškių, Naujininkų, Naujosios Vilnios, Panerių, Pašilaičių, Pilaitės, Rasų, Senamiesčio, Šnipiškių, Verkių, Žirmūnų			
Organizacija „Gelbėkit vaikus“	Fabijoniškių			
Organizacija „Vilniaus SOS vaikų kaimas“	Karoliniškių, Lazdynų, Naujamiesčio, Vilkpėdės, Žvėryno			

Šeimos ir vaiko gerovės plėtros
2021–2025 metų veiksmų plano
2 priedas

SVEIKATOS IR SVEIKATINGUMO PASLAUGŲ PLĖTRA

Amžiaus grupė	Problemų sprendimo būdai	Priemonės	Lėšos / sąnaudos	Atsakingas vykdytojas	Įgyvendinimo laikotarpis	Rodikliai (proc. / skaičiai / kokybės kriterijai)	Rezultatai (proc. / skaičius)

I grupė Vaikai nuo gimimo iki 3 metų	Suteikti žinių ir įgūdžių būsimoms ir esamoms žindyvėms, motyvuoti jas tęsti žindymą.	Šeimos (vaikų ligų) gydytojo profilaktiniai naujagimio ir kūdikio patikrinimai, akušerių konsultacijos žindymo klausimais.	Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšos	Asmens sveikatos priežiūros įstaigos (toliau - ASPĮ)	2021–2025 m.	Žindomų kūdikių (išimtinai) iki 6 mėnesių procentas	Ne mažiau kaip 50 proc.
		Paskaitų ciklas besilaukiančioms ir moterims po gimdymo apie žindymą.	Valstybės biudžeto lėšos	Vilniaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	2021–2025 m.	Paskaitas baigusių dalyvių skaičius	Ne mažiau kaip 300 dalyvių
	Skatinti kompleksinės pagalbos šeimoms, susidūrusioms su kriziniu nėštumu, susilaukusioms neišnešioto naujagimio ar naujagimio su negalia, teikimą.	Prioritetinėse visuomenės sveikatos priemonių kryptyse įtraukti psichologinės, emocinės ir kitos sveikatinimo pagalbos šeimoms, susidūrusioms su kriziniu nėštumu, susilaukusioms neišnešioto naujagimio ar naujagimio su negalia kryptį ir finansuoti visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos priemones.	Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšos	Organizacijos, galinčios teikti paraiškas finansavimui gauti	2021–2025 m.	Remiamų priemonių skaičius	3 finansuotos priemonės per metus

	Vykdyti šlapimo nelaikymo problemų, pogimdyvinės depresijos, nugaros skausmų prevenciją.	Grupiniai mankštų užsiėmimai ir paskaitos besilaukiančioms ir moterims po gimdymo.	Valstybės biudžeto lėšos	Vilniaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	2021–2025 m.	Užsiėmimus baigusių dalyvių skaičius (vnt.)	Ne mažiau kaip 300 dalyvių
	Gerinti tėvų (globėjų), sveikatos priežiūros specialistų, politikų, sprendimų priėmėjų ir žiniasklaidos sąmoningumą ir supratimą apie skiepų svarbą.	Šeimos (vaikų ligų) gydytojo išsami konsultacija tėvams skiepų klausimais.	Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšos	ASPĮ	2021–2025 m.	Vaikų skiepijimo aprėpties procentas	Ne mažiau kaip 90 proc., o nuo tymų ir raudonukės – ne mažiau kaip 95 proc.
	Populiarinti vakcinavimą, edukuojant gyventojus apie skiepijimosi naudą ir formuojant pozityvų požiūrį į profilaktinius skiepijimus.	Visuomenės švietimas skiepijimo(si) klausimais.	Valstybės biudžeto lėšos	Vilniaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	2021–2025 m.	Parengtų ir paviešintų priemonių (straipsnių, videoklipų, plakatų) skiepijimo(si) tema skaičius (vnt.)	Ne mažiau kaip 10 viešinimo priemonių

III grupė Vaikai nuo 6 metų iki 12 metų	Suteikti vaikams žinių ir įgūdžių apie burnos higieną.	Burnos higienos užsiėmimai ikimokyklinio ir pradinio amžiaus vaikams.	Valstybės biudžeto lėšos	Vilniaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	2021–2025 m.	Burnos higienos užsiėmimuose dalyvavusių vaikų skaičius (vnt.)	Ne mažiau kaip 10 000 vaikų
	Suteikti vaikams žinių ir įgūdžių apie akių mankštą, šviesti tėvus apie akių poilsį, ekranų naudojimo trukmę.	Akių mankštos užsiėmimai vaikams mokyklose.	Valstybės biudžeto lėšos	Vilniaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	2022–2025 m.	Akių mankštos užsiėmimuose dalyvavusių vaikų skaičius (vnt.)	Ne mažiau kaip 10 000 vaikų
		Vaikų ir tėvų švietimas apie akių poilsį bei ekranų naudojimo trukmę.	Valstybės biudžeto lėšos	Vilniaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	2022–2025 m.	Informuotų vaikų ir tėvų skaičius (vnt.)	Ne mažiau kaip 10 000 vaikų Ne mažiau kaip 20 000 tėvų
	Šviesti ir ugdyti tėvus sveikatai palankaus maisto ir jo gamybos temomis. Didinti fizinio aktyvumo veiklų įvairovę, motyvuojant	Sveikatai palankaus maisto gaminimo dirbtuvės pradinių klasių mokinių tėvams.	Valstybės biudžeto lėšos	Vilniaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	2021–2025 m.	Dirbtuvėse dalyvavusių pradinių klasių mokinių tėvų skaičius (vnt.)	Ne mažiau kaip 2000 pradinių klasių vaikų tėvų

	vaikus judėti, užsiimti fizine veikla.	Įvairūs fizinio aktyvumo užsiėmimai mokyklose.	Valstybės biudžeto lėšos	Vilniaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	2021–2025 m.	Fizinio aktyvumo užsiėmimuose dalyvavusių vaikų skaičius (vnt.)	Ne mažiau kaip 30 000 mokinių
	Gerinti tėvų (globėjų), sveikatos priežiūros specialistų, politikų, sprendimų priėmėjų ir žiniasklaidos sąmoningumą ir supratimą apie skiepų svarbą.	Šeimos (vaikų ligų) gydytojo išsami konsultacija tėvams skiepų klausimais.	Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšos	ASPĮ	2021–2025 m.	Vaikų skiepijimo aprėpties procentas	Ne mažiau kaip 90 proc., o nuo tymų ir raudonukės – ne mažiau kaip 95 proc.
	Populiarinti vakcinavimą, edukuojant gyventojus apie skiepijimosi naudą ir formuojant pozityvų požiūrį į profilaktinius skiepijimus.	Visuomenės švietimas skiepijimo(si) klausimais.	Valstybės biudžeto lėšos				

IV grupė Vaikai nuo 12 metų iki 18 metų	Teikti efektyvesnes, jaunimui pritaikytas sveikatos priežiūros paslaugas.	Jaunimui palankių sveikatos priežiūros paslaugų kabineto tęstinės programos.	Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšos	VšĮ Antakalnio poliklinika VšĮ Centro poliklinika VšĮ Šeškinės poliklinika VšĮ Karoliniškių poliklinika	2021–2025 m.	14–29 metų amžiaus sergamumo lytiškai plintančiomis infekcijomis naujų atvejų skaičiaus sumažinimas Nepageidaujamų nepilnamečių merginų nėštumų (gimdymų) skaičiaus sumažinimas Nepilnamečių merginų abortų skaičiaus sumažinimas	Naujų atvejų skaičiaus sumažinimas 14–29 metų amžiaus jaunuolių grupėje – 8 proc. Nepageidaujamų nėštumų (gimdymų) skaičiaus sumažinimas 15–17 metų merginų grupėje iki 3 gimusių vaikų, tenkančių 1 tūkstančiui atitinkamo amžiaus merginų Abortų skaičiaus sumažėjimas 15–17 metų merginų tarpe 25 proc.

I grupė Vaikai nuo gimimo iki 3 metų	Didinti ankstyvosios reabilitacijos paslaugų prieinamumą.	Ankstyvosios reabilitacijos paslaugų plėtra.	Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšos	VšĮ Antakalnio poliklinika VšĮ Centro poliklinika VšĮ Karoliniškių poliklinika VšĮ Šeškinės poliklinika	2021–2025 m.	Laukimo eilė pas gydytojus specialistus dienomis	Laukimo eilė iki 40 kalendorinių dienų
II grupė Vaikai nuo 3 metų iki 6 metų	Vykdyti nesaugaus ryšio su vaiku prevenciją.	Paskaitų ciklas besilaukiančioms mamoms apie saugų prieraišumą.	Valstybės biudžeto lėšos	Vilniaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	2021–2025 m.	Paskaitas išklausiusių dalyvių skaičius (vnt.)	Ne mažiau kaip 2000 besilaukiančių mamų
	Prioritetinėse visuomenės sveikatos priemonių kryptyse įtraukti pagalbą elgesio ir emocinius sunkumus turintiems vaikams ir šeimai kryptį.	Visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos priemonių finansavimas.	Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšos	Organizacijos galinčios teikti paraiškas finansavimui gauti	2021–2025 m.	Remiamų priemonių skaičius	1–2 finansuotos priemonės per metus
	Didinti psichikos sveikatos raštingumą, mokant jausmų atpažinimo ir tinkamo jų valdymo.	Emocijų savireguliacijos įgūdžių ugdymo dirbtuvės pradinių klasių mokiniams.	Valstybės biudžeto lėšos	Vilniaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	2021–2025 m.	Dirbtuves baigusių pradinių klasių mokinių skaičius (vnt.)	Ne mažiau kaip 5000 mokinių

	Stiprinti pozityvios tėvystės įgūdžius.	Programos „Neįtikėtini metai“ užsiėmimų vedimas tėvams.	Valstybės biudžeto lėšos	Vilniaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	2023–2025 m.	Baigusių programą tėvų skaičius (vnt.)	Ne mažiau kaip 300 tėvų
	Mobiliosios psichosocialines paslaugas vaikui ir šeimai teikiančios komandos.	Naujos mobiliosios komandos.	Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšos	BĮ Vilniaus sutrikusio vystymosi kūdikių namai-pagalbos centras „Šeimos slėnis“	2021–2025 m.	Sukurtų naujų mobiliųjų komandų skaičius	2 naujos mobiliosios komandos
III grupė Vaikai nuo 6 metų iki 12 metų	Užtikrinti vaikų ir paauglių psichiatrijos paslaugų prieinamumą.	Vaikų ir paauglių psichiatrijos dienos stacionaro paslaugas teikiančių įstaigų skaičiaus didinimas.	Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšos	Sveikatos apsaugos skyrius ASPĮ	2021–2025 m.	Teikiančių vaikų ir paauglių psichiatrijos dienos stacionaro paslaugas įstaigų skaičius	4 asmens sveikatos priežiūros įstaigos, teikiančios vaikų ir paauglių psichiatrijos dienos stacionaro paslaugas

IV grupė Vaikai nuo 12 metų iki 18 metų	Stiprinti prevencinės informacijos sklaidą. Sukurti specialistų, dirbančių su valgymo sutrikimų turinčiais vaikais, sąvadą. Didinti ankstyvosios intervencijos prieinamumą, apmokant tėvus. Skatinti tėvų palaikomųjų grupių kūrimąsi.	Visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos priemonių finansavimas. Interneto puslapio, kuriame bus skelbiama informacinė, edukacinė medžiaga sergantiems paaugliams, jų tėvams (straipsniai, vaizdo medžiaga) sukūrimas. Anoniminės klausimų–atsakymų platformos sukūrimas. Savipagalbos algoritmo kūrimas ir programavimas, mitybos plano pavyzdžių sudarymas sveikstantiems, ligos rizikos įvertinimo programos paruošimas. Tėvų įgūdžių ugdymo mokymai. Psichoterapijos užsiėmimai.	Vilniaus miesto savivaldybės biudžetas Vilniaus miesto savivaldybės biudžetas	Organizacijos galinčios teikti paraiškas finansavimui gauti VšĮ Vilniaus miesto psichikos sveikatos centras	2021–2025 m.	Remiamų priemonių skaičius Sukurta ir palaikoma svetainė Svetainėje apsilankiusiųjų skaičius per metus	1–2 finansuotos priemonės per metus Ne mažiau kaip 6000 unikalių lankytojų per metus
	Didinti savalaikės nemokamos individualios ir (ar) grupinės psichoterapinės pagalbos prieinamumą vaikui ir jo atstovams pagal įstatymą.	Psichoterapinės pagalbos prieinamumo didinimas.	Vilniaus miesto savivaldybės biudžetas	Sveikatos apsaugos skyrius ASPĮ	2024-2025 m.	Baigusių psichoterapijos kursą / sesijas vaikų ir jų atstovų pagal įstatymą skaičius	Ne mažiau kaip 100 vaikų ir jų atstovų pagal įstatymą

		Savęs ir savo kūno pažinimo grupės užsiėmimai, skirti valgymo sutrikimų prevencijai.	Valstybės biudžeto lėšos	Vilniaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	2021–2025 m.	Programą baigusių paauglių skaičius	Ne mažiau kaip 200 paauglių
	Skatinti jaunuolius atsisakyti alkoholio ar narkotikų ir sudaryti jaunimui palankią aplinką mokyklose ir bendruomenėse.	Ankstyvosios intervencijos programos įgyvendinimas.	Valstybės biudžeto lėšos	Vilniaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	2021–2025 m.	Programą baigusių jaunuolių skaičius	Ne mažiau kaip 200 jaunuolių
		„Planet Youth“ modelio diegimas, vykdant mokinių ir bendruomenių tyrimus, įgyvendinant pilotines prevencijos priemones bendruomenėse.	Valstybės biudžeto lėšos	Vilniaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	2021–2025 m.	Atliktų tyrimų skaičius Bendruomenių, kuriose įgyvendintos prevencijos priemonės, skaičius	3 tyrimai Ne mažiau kaip 3 bendruomenės

_____

Šeimos ir vaiko gerovės plėtros
2021–2025 metų veiksmų plano
3 priedas

SOCIALINIŲ PASLAUGŲ PLĖTRA

Amžiaus grupė	**Problemų sprendimo būdai**	**Priemonės**	**Lėšos / sąnaudos**	**Atsakingas vykdytojas**	**Įgyvendinimo laikotarpis**	**Rodikliai** (proc. / skaičiai / kokybės kriterijai)	**Rezultatai** (proc. / skaičius)
I grupė Vaikai nuo gimimo iki 3 metų	Teikti pagalbą ir ugdyti socialinius įgūdžius globojamiems vaikams, globėjams ir įtėviams.	Globos centrų savalaikių paslaugų teikimo globojamiems (rūpinamiems), įvaikintiems vaikams užtikrinimas, finansuojant reikiamų specialistų etatų skaičių.	5 769 000 Eur	Socialinių paslaugų skyrius	2021–2025 m.	Užtikrinamas paslaugų teikimas teisės aktų nustatyta tvarka visiems paslaugų gavėjams Vilniaus mieste	100 proc.
II grupė Vaikai nuo 3 metų iki 6 metų	Užtikrinti individualių psichologų konsultacijų šeimoms ir paaugliams teikimą laiku.	Individualių konsultacijų šeimoms ir paaugliams teikimas.	200 000 Eur	BĮ Socialinių paslaugų centras	2021–2025 m.	Užtikrinamas paslaugų teikimas teisės aktų nustatyta tvarka visiems paslaugų gavėjams Vilniaus mieste	Vilniaus miesto socialinės paramos centre įsteigtos 2 vaikų ir paauglių psichologų pareigybės
III grupė Vaikai nuo 6 metų iki 12 metų	Ugdyti tėvystės įgūdžius, siekiant sumažinti netinkamų auklėjimo metodų taikymą šeimose.	Tėvystės įgūdžių ugdymo grupės rusų kalba.					1 tėvystės įgūdžių ugdymo grupė rusų kalba per metus
IV grupė Vaikai nuo 12 metų iki 18 metų	Skatinti inovatyvių socialinių paslaugų šeimoms ir vaikams plėtrą.	Inovatyvių socialinių paslaugų rėmimo konkursas nevyriausybinėms organizacijoms.					Teikiamos inovatyvios socialinės paslaugos šeimoms ir vaikams

	Vykdyti atvejo vadybos funkcijas ir koordinuoti atvejo vadybos procesus.	Šeimos paramos centrų savalaikių paslaugų teikimo šeimose augantiems vaikams užtikrinimas, finansuojant reikiamų specialistų etatų skaičių.	22 113 000 Eur	Socialinių paslaugų skyrius	2021–2025 m.	Užtikrinamas paslaugų teikimas teisės aktų nustatyta tvarka visiems Vilniaus mieste šeimose augantiems vaikams, kuriems reikalinga pagalba	Paslaugų poreikio užtikrinimas 100 proc. 35 proc. šeimų, kurioms teikiamos atvejo vadybos paslaugos bus pajėgios savarankiškai užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus, dalis nuo bendro šeimų, kurioms teikiamos atvejo vadybos paslaugos skaičiaus, proc.
V grupė Didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių turintys asmenys iki 21 metų	Įsteigti kompleksinių paslaugų centrą negalią turintiems vaikams ir jų šeimų nariams.	Centre bus teikiamos šios paslaugos: 1. Ankstyvosios reabilitacijos paslaugos – kaip įmanoma anksčiau suteikiamos paslaugos ir pagalba vaikams ir jų šeimos nariams, esant įtarimams dėl vaikų raidos sutrikimų (ankstyvoji pagalba ir intervencija). 2. Dienos socialinės globos paslaugos – specialistų komanda: socialinis darbuotojas, socialinis pedagogas, spec. pedagogas, logopedas, ergoterapeutas, psichologas, kineziterapeutas, reabilitologas, meno užimtumo specialistas ir kiti specialistai, kurie užtikrins negalią turinčio vaiko raidos – fizinės, psichinės sveikatos savalaikį vystymąsi. 3. Įtraukusis ugdymas 4. Specializuota pagalba tėvams auginantiems negalią turintį vaiką – psichologo konsultacijos,	7 110 290 Eur	Socialinių paslaugų skyrius	2020–2025 m.	Baigta pastato, Lakštingalų g. 9, Vilniuje, rekonstrukcija Kompleksinių paslaugų centre „Čiauškutė“ neįgaliems vaikams ir jų šeimų nariams planuojama teikti ankstyvąsias reabilitacijos, dienos socialinės globos paslaugas, veiks įtraukusis darželis, kurį lankys ne tik turintys specialiųjų poreikių, bet ir jų neturintys vaikai nuo gimimo iki 12 metų amžiaus. Paslaugas planuojama teikti 120 vaikų	100 proc. patenkintas dienos globos paslaugų poreikis neįgaliems vaikams

		individualios konsultacijos, grupinė pagalba, įvairūs mokymai dėl raidos sutrikimų, tėvystės įgūdžių grupės.					

_____

Šeimos ir vaiko gerovės plėtros
2021–2025 metų veiksmų plano
4 priedas

IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ PASLAUGŲ PLĖTRA

Amžiaus grupė	**Problemų sprendimo būdai**	**Priemonės**	**Lėšos / sąnaudos**	**Atsakingas vykdytojas**	**Įgyvendinimo laikotarpis**	**Rodikliai** (proc. / skaičiai / kokybės kriterijai)	**Rezultatai** (proc. / skaičius)
II grupė Vaikai nuo 3 metų iki 6 metų	Siekiant užtikrinti, kad pagalba vaikui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių ir jo šeimai būtų teikiama koordinuotai reikiamų specialistų ir bendradarbiaujant institucijoms, vykdyti pedagogų perkvalifikavimo programas, kurios suteiks galimybes pedagogams studijuoti antrą mokomąjį dalyką arba dirbti pagal antrą specializaciją, taip didinant švietimo pagalbos specialistų skaičių.	Mykolo Romerio universitetas, Vytauto Didžiojo universitetas rengia paraišką projektui pagal priemonę Nr. 09.4.2-ESFA-K-714 „Formaliojo ir neformaliojo mokymosi galimybių plėtra“.	–	Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Ikimokyklinio ugdymo skyrius	2020–2022 m.	Tarp steigėjo, švietimo teikėjo ir mokytojo sudarytos sutartys, kuriose yra įsipareigojimas užtikrinti mokytojo darbo vietą ne mažiau kaip 2 metus po projekto pabaigos	Sudarytų sutarčių skaičius – 82
		Elgesio ir emocijų sutrikimų turintiems vaikams grupių steigimas dviejose ikimokyklinio ugdymo įstaigose.	Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšos	Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Ikimokyklinio ugdymo skyrius, Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Švietimo aplinkos skyrius	2021–2025 m.	Ištyrus poreikį, įsteigtos 2 grupės po 8 vaikus	Įsteigtos 2 grupės po 8 vaikus
		Ikimokyklinio ugdymo mokytojui reikalingų kompetencijų įgijimas programoje „Mokau Vilniuje“.	420 000 Eur	EDU Vilnius	2022–2025 m.	Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšomis finansuojama 120 studijų, suteikiančių ikimokyklinio ugdymo kompetencijų ir teisė dirbti ikimokyklinio ugdymo mokytoju	Studijas baigusieji įsipareigoja 2 metus dirbti Vilniaus mieste veikiančiose ikimokyklinio ugdymo įstaigose

		Specialiajam pedagogui ir logopedui reikalingų kompetencijų įgijimas programoje „Mokau Vilniuje“.	615 000 Eur	EDU Vilnius	2022–2025 m.	Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšomis finansuojama 120 studijų, suteikiančių specialiojo pedagogo arba logopedo kompetencijų ir teisė dirbti specialiuoju pedagogu arba logopedu	Studijas baigusieji įsipareigoja 2 metus dirbti Vilniaus mieste veikiančiose ugdymo įstaigose
		Mokymų organizavimas, konsultavimas dėl sudėtingų darbo atvejų, kuratorių paskyrimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoms.	Valstybės lėšos	Vilniaus pedagoginė psichologinė tarnyba	2022–2025 m.	125 Ikimokyklinio ugdymo įstaigoms paskirti kuratoriai bei esant poreikiui konsultuojami švietimo pagalbos specialistai Organizuojami mokymai, sudėtingų darbo atvejų aptarimo grupės	Paskirti kuratoriai Mažiausiai 2 mokymai per metus Ne mažiau nei 6 sudėtingų darbo atvejų aptarimo ir konsultavimo grupės per metus

_____

Šeimos ir vaiko gerovės plėtros
2021–2025 metų veiksmų plano
5 priedas

BENDROJO UGDYMO ĮSTAIGŲ PASLAUGŲ PLĖTRA

Amžiaus grupė	**Problemų sprendimo būdai**	**Priemonės**	**Lėšos / sąnaudos**	**Atsakingas vykdytojas**	**Įgyvendinimo laikotarpis**	**Rodikliai** (proc. / skaičiai / kokybės kriterijai)	**Rezultatai** (proc. / skaičius)
–	Didinti psichologų, socialinių pedagogų kompetencijas.	Tikslinių seminarų, mokymų ugdymo įstaigų pagalbos specialistams organizavimas.	7 200 Eur	Vilniaus pedagoginė psichologinė tarnyba (organizatorius) bendradarbiaujant su Vilniaus švietimo pažangos centru, Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinavimo skyriumi Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Bendrojo ugdymo skyrius (skleisti informaciją, raginti aktyviai dalyvauti ugdymo įstaigas) Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Švietimo aplinkos skyrius (lėšų numatymo klausimai)	2021–2023 m.	Pedagoginės, psichologinės pagalbos teikimo ugdymo įstaigose kokybės gerinimas, sudarytos sąlygos pagalbos specialistams, dirbantiems ugdymo įstaigose, kelti kvalifikaciją	Kompetencijas patobulins ne mažiau negu vienas savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigų (gimnazijų, pagrindinių mokyklų ir progimnazijų) vaiko gerovės komisijos narys, t. y. ne mažiau 80 pagalbos specialistų; gerės mokyklose teikiamų pagalbos paslaugų mokiniams kokybė

Vaikai nuo 6 metų iki 19 metų	Įgyvendinti ugdymą šeimoje.	Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimo „Dėl Ugdymosi šeimoje įgyvendinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ įgyvendinimas. (Gegužės 20 d. Nr. 504 Vilnius). Aprašo įgyvendinimo įsivertinimas, tarpmokykliniai pasitarimai, siūlymai LR švietimo, sporto ir mokslo ministerijai dėl aprašo tobulinimo.	–	Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Bendrojo ugdymo skyrius (koordinuoti mokyklų tinklą, keisti nuostatus, informuoti TBKS, teikti informaciją)	2021–2025 m.	Koordinuoti mokyklų, įgyvendinančių ugdymo šeimoje tvarkos aprašo nuostatus, tinklą; vykdyti veiklos priežiūrą ir atitiktį teisės aktams Skatinti įstaigų bendradarbiavimą ir dalijimąsi patirtimi	Užtikrinamos galimybės visų mokomųjų kalbų ir visų klasių mokiniams mokytis šeimoje – ne mažiau kaip 9 ugdymo įstaigos Vilniaus m. organizuojančios ugdymą šeimoje (lietuvių, rusų, lenkų kalbomis) Mažiausiai 2 ugdymą šeimoje organizuojančių ugdymo įstaigų tarpmokykliniai pasitarimai, ne mažiau kaip 1 bendradarbiavimo renginys per 2 metus
Vaikai nuo 12 metų iki 16 metų	Stebėti jaunimo mokyklų veiklą, siekiant mažinti paauglių ir jaunų asmenų iki 16 m. segregaciją (kad patenkančių į jaunimo mokyklas tendencingai mažėtų).	Problemų išaiškinimas, pagalbos priemonių numatymas, bendradarbiavimas tarp TBKS, BUS ir PPT.	–	Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Bendrojo ugdymo skyrius (bendradarbiavimas su jaunimo mokyklomis, PPT, informacijos sklaida ir viešinimas) Vilniaus pedagoginė psichologinė tarnyba (prevencinių veiksmų įgyvendinimas) Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Švietimo aplinkos skyrius (lėšų numatymo klausimai)	2021–2024 m.	Koordinuoti Vilniaus m. jaunimo mokyklų, suinteresuotų skyrių ir tarnybų bendradarbiavimą, siekiant įsivertinti vykdomas veiklas, išsiaiškinti esamas problemas bei nusimatyti tolimesnius veiksmus	Mažiausiai 2 (ne rečiau kaip kartą per dvejus metus) jaunimo mokyklų ir suinteresuotų skyrių bei tarnybų pasitarimai dėl jaunimo mokyklų veiklos ir perspektyvos; pateikti siūlymai dėl miesto mokyklų tinklo pertvarkos Mažėjantis mokinių, besimokančių segreguotose mokyklose, skaičius

Vaikai nuo 14 metų iki 19 metų Mokykloms išdalinta ne mažiau nei 350 vienetų metodinių leidinių „Patarimai mokytojui. Lytiškumo ugdymas ir rengimas šeimai paauglystėje“	Gerinti gyvenimo įgūdžių, sveikos gyvensenos ugdymo kokybę mokyklose.	Veiklos stebėsena, pagalbos mokykloms teikimas, pedagogų švietimas.	–	Vilniaus visuomenės sveikatos biuras Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Bendrojo ugdymo skyrius (informacinė sklaida dėl projekto, aktyvus dialogas įtraukiant kuo daugiau ugdymo įstaigų)	2021–2025 m.	Koordinuoti mokyklose vykdomos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos patvirtintos Sveikatos, lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai programos, (nuo 2024 m. – Gyvenimo įgūdžių programos) įgyvendinimą Savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigose Sudaryti sąlygas mokiniams įsitraukti į papildomas sveikos gyvensenos ir emocinio raštingumo ugdymo veiklas Sisteminti ir platinti mokykloms pagalbos priemones, reikalingas vykdant mokinių sveikos gyvensenos, lytiškumo ir gyvenimo įgūdžių ugdymą (Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos parengtus metodinius leidinius; akredituotas sveikatos priežiūros įstaigų siūlomas programas;	Atliktos ne mažiau kaip 2 mokinių, tėvų, pedagogų apklausos, fiksuojamos mokyklų patirtys, atsižvelgiant į rezultatus siūlomos pagalbos priemonės mokykloms (pagal poreikį) Ne mažiau nei 1500 Vilniaus miesto mokinių (9–12 kl.) dalyvaus Europos Sąjungos finansuojamame projekte „Sveikos gyvensenos skatinimas ir moksleivių emocinio raštingumo ugdymas Vilniaus mieste“ Kasmet sisteminama ir su mokyklomis mokslo metų pradžioje (ne rečiau kaip 1 k. per mokslo metus) pasidalinama aktualia informacija apie Vilniaus m. sveikatos priežiūros įstaigų, nevyriausybinių organizacijų ir kitų institucijų teikiamas paslaugas/ priemones, padedančias mokykloms

						nevyriausybinių organizacijų programas)	įgyvendinti sveikatos, lytiškumo ugdymo programas
V grupė Didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių turintys asmenys iki 21 metų	Pasitelkiant įtraukiojo ugdymo principus, padėti mokyklų bendruomenėms priimti ir tinkamai ugdyti specialiųjų ugdymosi poreikių (dėl negalių ir (ar) sutrikimų) turinčius mokinius. Įgyvendinti įtraukiojo ugdymo organizavimo modelį, kurį sudaro trys etapai (pasirengimas, įgyvendinimas, veiklos analizė ir tobulinimas), o kiekvieno etapo veiklas vykdyti mokyklos, klasės, individualiu (mokinio) lygmenimis.	Rekomendacijų viešinimas el. erdvėje, ugdymo įstaigų vadovams. Mokymai ir konsultacijos ugdymo įstaigų pedagogams, mokyklų vaiko gerovės komisijų nariams dėl rekomendacijų taikymo (pagal įstaigų poreikį arba ugdymo įstaigą kuruojančiam specialistui inicijavus). 2022–2023 m. m. ugdymo įstaigų bendruomenių apklausa apie pasirengimą organizuoti įtraukųjį ugdymą.	–	Vilniaus pedagoginė psichologinė tarnyba bendradarbiaujant su Vilniaus švietimo pažangos centru (organizuoja metodologinės medžiagos pristatymus, teikia konsultacijas) Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Bendrojo ugdymo skyrius Švietimo aplinkos skyrius (lėšų numatymo klausimas)	2020–2023 m.	Apklausos respondentų teigiamas įvertinimas dėl paslaugų visiems prieinamumo Aktyvus ugdymo įstaigų įsitraukimas dalyvaujant mokymuose ir diskusijose	Rekomendacijų viešinimas el. erdvėje, ugdymo įstaigoms, pristatymas ugdymo įstaigų vadovams 2021–2022 m. m. ugdymo įstaigų bendruomenių apklausos rezultatų pristatymas mokyklų vadovams 2022–2023 m. m. ugdymo įstaigų bendruomenių apklausos rezultatų aptarimas Pravesti mokymus / konsultacijas pedagogams ir švietimo pagalbos specialistams (nuolat, pagal poreikį ir renginių planą)

Šeimos ir vaiko gerovės plėtros
2021–2025 metų veiksmų plano
6 priedas

PASLAUGŲ JAUNIMUI PLĖTRA

Amžiaus grupė	**Problemų sprendimo būdai**	**Priemonės**	**Lėšos / sąnaudos**	**Atsakingas vykdytojas**	**Įgyvendinimo laikotarpis**	**Rodikliai** (proc. / skaičiai / kokybės kriterijai)	**Rezultatai** (proc. / skaičius)
Vaikai / jaunimas nuo 12 metų iki 29 metų	Lietuvos Respublikos Jaunimo politikos pagrindų įstatymas (toliau – JPPĮ) nurodo, jog jaunas žmogus yra nuo 14 – 29 m., bet dabar pastebima, jog darbo su jaunimu formos ir priemonės turi būti prieinamos jaunesnio amžiaus vaikams. Didinti paslaugų ir darbo su jaunimu priemonių prieinamumą vaikams nuo 12 metų.	Darbo su jaunimo formų įgyvendinimas nuo 12 m.	–	Jaunimo skyrius	2023–2025 m.	Darbo su jaunimu priemonių finansavimo ataskaitose dalyviai nuo 12 m. iki 14 m	1000 vaikų nuo 12 iki 14 skaičiuojant nuo visų darbo su jaunimu formų per metus
		Bendradarbiavimas su Jaunimo reikalų agentūra (JRA), jog JPPĮ būtų redaguojamas įtraukiant vaikus nuo 12 metų.	–	Jaunimo skyrius	2023–2025 m.		
	Plėsti ir finansuoti darbo su jaunimu formas ir paslaugas.	Jaunimo paslaugų centro / erdvės įsteigimas ir atidarymas.	Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšos	Jaunimo skyrius	2023–2025 m.	Atidaryta ir veikianti erdvė su paslaugomis ir veiklomis jaunimui, skirta neformalioms kompetencijos ugdyti bei vystyti	2023 m. – 4 2024 m. – 5 2025 m. – 6
		Darbo su jaunimu gatvėje priemonės plėtra ir finansavimas konkursiniu būdu.	2021 m. – 60 353,57 Eur 2022 m. – 96 160 Eur 2023 m. – 120 000 Eur 2024 m. – 160 000 Eur 2025 m. – 200 000 Eur	Jaunimo skyrius	2021–2025 m.	Mikrorajonų skaičius, kuriuose dirba komandos	2021 m. – 8 2022 m. – 5 2023 m. – 9 2024 m. – 10 2025 m. – 11

		Mobiliojo darbo su jaunimu formos įgyvendinimas, vykdymas bei finansavimas konkursiniu būdu.	2023 m. – 20 000 Eur 2024 m. – 40 000 Eur 2025 m. – 60 000 Eur	Jaunimo skyrius	2023–2025 m.	Mikrorajonų skaičius, kuriuose dirba komandos	2023 m. – 1 2024 m. – 2 2025 m. – 3
		Atvirojo darbo su jaunimu priemonės finansavimas konkursiniu būdu.	2023 m. – 100 000 Eur 2024 m. – 125 000 Eur 2025 m. – 150 000 Eur	Jaunimo skyrius	2023–2025 m.	Gautų ir įgyvendintų programų skaičius	2023 m. – 7 programos, 1000 dalyvių per metus 2024 m. – 9 programos, 1250 dalyvių per metus 2025 m. – 11 programų 1500 dalyvių per metus
		Atvirų jaunimo centrų / erdvių plėtra Vilniaus mieste.	Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšos	Jaunimo skyrius	2021–2022 m.	Atidarytų centrų ar erdvių skaičius	2021 m. – 9 2022 m. – 4
		Atvirų jaunimo centrų / erdvių kompetencijų ugdymas, darbuotojų kvalifikacijos kėlimas.	Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšos	Jaunimo skyrius	2023–2025 m.	Mokymų skaičius per metus	2023 m. – 2 mokymai 2024 m. – 2 mokymai 2025 m. – 2 mokymai

		Jaunimo vasaros užimtumo priemonės įgyvendinimas, finansavimas konkursiniu būdu.	2023 m. – 40 000 Eur 2024 m. – 55 000 Eur 2025 m. – 70 000 Eur + 10 000 Eur pateikus paraišką Jaunimo reikalų agentūrai	Jaunimo skyrius	2023–2025 m.	Įdarbinto jaunimo skaičius	2023 m. – 50 2024 m. – 60 2025 m. – 70
		Alternatyvios jaunimo užimtumo / įtraukimo į darbo rinką programos sukūrimas / įgyvendinimas / finansavimas (remiantis jaunimo vasaros užimtumo programos rezultatais).	–	Jaunimo skyrius	2023–2025 m.	Parengta programa įgyvendinimui (nuostatai ir kiti teisės aktai)	Parengti dokumentai ir kiti teisės aktai
		Jaunimo praktinių įgūdžių ugdymas – kompleksiškai teikti paslaugas, lavinant jauno žmogaus asmeninius ir socialinius įgūdžius, suteikiant jaunam žmogui žinių ir gebėjimų, leidžiančių integruotis į darbo rinką ir (ar) grįžti į švietimo sistemą.	2023 m – 30 000 Eur 2024 m. – 40 000 Eur 2025 m. – 50 000 Eur	Jaunimo skyrius	2023–2025 m.	Gautų ir įgyvendintų programų skaičius	2023 m. – 5/6 2024 m. – 6/7 2025 m. – 7/8
		Jaunimo informavimo ir konsultavimo (toliau – JIK) paslaugų plėtra ir viešinimas.	–	Jaunimo skyrius	2021–2025 m.	Veikiančių JIK taškų skaičius	2021 m. – 3 JIK taškai 2022 m. – 4 JIK taškai 2023 m. – 5 JIK taškai 2024 m. – 6 JIK taškai 2025 m. – 7 JIK taškai

	Įgalinti jaunimo dalyvavimą.	Savivaldybės jaunimo organizacijų tarybos ir Savivaldybės jaunimo reikalų tarybos veiklos skatinimas ir finansavimas.	2021 m. – 9000 Eur 2022 m. – 9000 Eur. 2023 m. – 17 000 Eur 2024 m. – 22 000 Eur 2025 m. – 27 000 Eur	Jaunimo skyrius	2021–2025 m.	1) Pateiktų pasiūlymų skaičius, kuriais gerinama Vilniaus miesto jaunimo politika 2) Dalyvių skaičius	2021 m. – 2 pasiūlymai ir 300 dalyvių programose. 2022 m. – 2 pasiūlymai ir 300 dalyvių programose 2023 m. – 5 pasiūlymai ir 700 dalyvių programose 2024 m. – 6 pasiūlymai ir 900 dalyvių programose 2025 m. – 7 pasiūlymai ir 1000 dalyvių programose
		Jaunimo nevyriausybinių organizacijų veiklos efektyvinimas ir finansavimas jaunimo programų konkurso priemone.	2021 m. – 58 856,42 Eur 2022 m. – 65494,54 Eur 2023 m. – 80 000 Eur 2024 m. – 100 000 Eur 2025 m. – 110 000 Eur	Jaunimo skyrius	2021–2025 m.	Gautų ir įgyvendintų programų skaičius	2021 m. – 27 programos 2022 m. – 27 programos 2023 m. – 30 programos 2024 m. – 32 programos 2025 m. – 34 programos
	Lietuvos Respublikos savanoriškos veiklos įstatyme (toliau – SVĮ) yra per mažai apibrėžties terminų prasme, todėl reikia išskirti ilgalaikę, trumpalaikę bei vienkartinę savanorystę.	Savanoriškos veiklos terminų apibrėžimo keitimo įgyvendinimas.	–	Jaunimo skyrius	2023–2025 m.	Parengtas įstatymo pakeitimo projektas	Pakeistas įstatymas
		Bendradarbiavimas su Jaunimo reikalų agentūra (JRA), jog SVĮ	–	Jaunimo skyrius	2023–2025 m.		

		būtų redaguojamas apibrėžiant terminus.					
	Plėsti jaunimo savanorišką veiklą.	Finansavimas ir bendradarbiavimas su Jaunimo savanoriškoje tarnyboje (toliau – JST) veikiančiomis savanorišką veiklą organizuojančiomis (SVO) organizacijomis.	2021 m. – 4872 Eur 2022 m. – 6960 Eur 2023 m. – 20 000 Eur 2024 m. – 30 000 Eur 2025 m. – 40 000 Eur	Jaunimo skyrius	2021–2025 m.	Bendradarbiaujama ir finansuojamos organizacijos, kad Vilniaus mieste būtų įgyvendinama programa	Finansuojamos 2 JST SVO organizacijos
		Skaitmeninių ženkliukų sistemos integravimas Vilniaus miesto savanorystės platformose.	Asignavimai skiriami už šią sritį atsakingai Vilniaus miesto savivaldybės kuruojamai įstaigai	Jaunimo skyrius	2023–2025 m.	Integruota skaitmeninių ženkliukų sistema	2023 m. – 400 išduotų ženkliukų skaičius per metus 2024 m. – 500 išduotų ženkliukų skaičius per metus 2025 m. – 600 išduotų ženkliukų skaičius per metus
		Sukurtas rekomendacinio pobūdžio kokybės standartas, kurio kriterijai pristatomi ir įgyvendinami Vilniaus mieste.	–	Jaunimo skyrius	2023–2025 m.	Sukurtas standartas	Informacija pristatyta ir pritaikoma Vilniaus mieste

Vaikai / jaunimas nuo 1 klasės iki 12 klasės	Spręsti neformalaus ugdymo / švietimo netolygumus.	Neformalaus vaikų švietimo (toliau NVŠ) krepšelio plėtra.	Iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto: 2021 m. – 0 Eur 2022 m. – 1 000 000 Eur 2023 m. – 1 200 000 Eur 2024 m. – 1 400 000 Eur. 2025 m. – 1 600 000 Eur	Jaunimo skyrius	2021–2025 m.	Vidutinis NVŠ krepšelių skaičius per mėnesį	2021 m. – 20 000 2022 m. – 25 000 2023 m. – 28 000 2024 m. – 31 000 2025 m. – 35 000
Vaikai / jaunimas nuo 12 metų iki 29 metų		Finansavimo modelis (krepšelis), kuris finansuotų jaunimui reikalingų neformalių kompetencijų ugdymą (lyderystė, bendradarbiavimas, raštingumas ir kt.).	Lėšų poreikis priklauso nuo sukurtos sistemos	Jaunimo skyrius	2023–2025 m.	Sukurtas ir pristatytas modelis, jo integracija į dabartinę jaunimo politiką	Modelis pristatytas ir pradėtas jo vykdymas, finansavimas
		Vilniaus vaikų ir jaunimo klubų tinklo modernizavimas.	Lėšų poreikis priklauso nuo sukurtos sistemos	Jaunimo skyrius	2023–2025 m.	Tinklas modernizuotas integruojant jaunimo politikos priemones veikloje	Veikloje jaunimo politikos priemonės pritaikytos ir įgyvendinamos

---

Šeimos ir vaiko gerovės plėtros
2021–2025 metų veiksmų plano
7 priedas

KOORDINUOTAI TEIKIAMŲ SVEIKATOS, SOCIALINIŲ, ŠVIETIMO PASLAUGŲ PLĖTRA

Amžiaus grupė	**Problemų sprendimo būdai**	**Priemonės**	**Lėšos / sąnaudos**	**Atsakingas vykdytojas**	**Įgyvendinimo laikotarpis**	**Rodikliai** (proc. / skaičiai / kokybės kriterijai)	**Rezultatai** (proc. / skaičius)
Specialistai, dirbantys su vaiku ir jo šeima	Organizuoti trauminės patirties įveikimo mokymus specialistams, siekiant bendradarbiavimo pagrindu įgalinti specialistus, besirūpinančius neigiamas vaikystės patirtis (smurtą, nepriežiūrą, nelaimingus atsitikimus, netektis ir kt.) išgyvenusiais vaikais, tinkamai atpažinti ir atliepti visapusiškus jų poreikius.	Specialistų kompetencijų tobulinimas.	45 000 Eur	Ikimokyklinio ugdymo skyrius Bendrojo ugdymo skyrius Socialinių paslaugų skyrius Tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinavimo skyrius	2023–2025 m.	Specialistų, patobulinusių kompetencijas, skaičius: kiekvienos bendrojo ir ikimokyklinio ugdymo įstaigose ne mažiau negu vienas vaiko gerovės komisijos narys, atvejo vadybininkai, socialiniai darbuotojai dirbantys su šeima	250 specialistų kompetencijos padidės įveikiant traumines patirtis vaikystėje ir atliepiant vaikų poreikius
	Organizuoti tikslinės elgesio korekcijos programos EQUIP mokymus specialistams.	Specialistų kompetencijų tobulinimas.	Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšos	Bendrojo ugdymo skyrius Socialinių paslaugų skyrius Tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinavimo skyrius	2020–2025 m.	Kompetencijas tobulinę specialistai: iš bendrojo ugdymo įstaigų, iš vaiko gerovės komisijų ir iš globos centrų	Specialistai turės reikalingas kompetencijas vesti tikslinės elgesio korekcijos programą EQUIP

III grupė Vaikai nuo 6 metų iki 12 metų **IV grupė** Vaikai nuo 12 metų iki 18 metų	Sudaryti ir ugdymo įstaigose įgyvendinti konsultavimo ir psichosocialinės pagalbos koordinavimo modelį.	Sudarytas modelis ir ugdymo įstaigose įgyvendintos paslaugos, apimančios: 1. psichosocialinės pagalbos koordinavimą; 2. psichodiagnostinį įvertinimą ir pagalbos strategijos rekomendavimą; 3. darbuotojų konsultavimą (individualiai ir grupėje); 4. mokymus darbuotojams; 5. Pasitikėjimų grįstos santykių intervencijos (TBRI) mokymus tėvams / globėjams; 6.individualios ir grupinės terapinės paslaugos vaikams.	ES fondo lėšos	Bendrojo ugdymo skyrius Pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugos teikiantys psichikos sveikatos centrai Socialinių paslaugų skyrius Tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinavimo skyrius	2021–2025 m.		Sudarytas modelis ir ugdymo įstaigose įgyvendintos nusimatytos paslaugos
	Steigti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiam vaikui ir jo atstovams pagal įstatymą terapinį ir / ar ugdymo centrą.	Įsteigtas centras.	3 000 000 Eur	Bendrojo ugdymo skyrius Socialinių paslaugų skyrius Tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinavimo skyrius Nekilnojamojo turto skyrius	2021–2025 m.	1. Įsteigta viešoji įstaiga, teikianti konsultavimo, psichosocialinės pagalbos, terapinės mokyklos paslaugas. 2. Konsultavimo, psichosocialinės pagalbos ir mokymo paslaugas gaus preliminariai apie 100 vaikų, turinčių elgesio ir emocijų sutrikimų, jų įstatyminiai atstovai (100) ir su jais dirbantys pedagogai (260). 3. Konsultavimo ir psichosocialinės pagalbos koordinavimo modelis įgyvendintas 8 ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose.	Įsteigtas centras

						4. Terapinės mokyklos sukūrimas, kurioje būtų teikiamos paslaugos: šešiems 8-13 metų vaikams (2–5 klasė), šešiems 13–15 metų vaikams (6–8 klasė)	
	Didinti nemokamą mediacijos paslaugų, tarp vaiko ir jo atstovų pagal įstatymą, prieinamumą.	Specialistų, teikiančių mediacijos paslaugas vaikui ir jų atstovams pagal įstatymą, apmokymas.	Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšos	Tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinavimo skyrius	2020–2025 m.	Per metus apmokytų specialistų, galinčių teikti mediacijos paslaugas vaikui ir jų atstovams pagal įstatymą, skaičius	Pagerės mediacijos paslaugų prieinamumas

_____